

rolniczeabc

OLSZTYN 7-8 MAJA

III Wiosenne Targi Ogrodnicze w WMODR 5

40 LAT „ROLNICZEGO ABC” 6

Pielęgnacja i ochrona strąkowych 14

Zakładamy sad ekologiczny 23

Produkcji jagniąt rzeźnych – cz. II 24

Kolektory słoneczne dla wspólnot i osób indywidualnych 25

CZYTAJ NA STRONIE 2

a dla naszych czytelników
Prenumeratę roczną za **30 zł**
i PREZENTY
po cenie 2011 roku!!!
Zobawa przez cały 2011 rok!!!

...życie zaczyna się po 40-tce...

MAMY

40 lat

rolnicze **abc**

a dla naszych czytelników
**Prenumeratę
roczną za**

30 zł
i PREZENTY

DO TEJ
PORY 45 zł

Zabawa przez cały 2011 rok!!!

Po szczegóły zadzwoń pod nr **89 539 76 63**
lub napisz do nas: prenumerata@gazetaolsztynska.pl

gazeta
OLSZTYŃSKA.pl

dziennik
ELBLĄSKI

Nasz Olsztyniak

wm.pl

Tak tak, to już 40 lat odkąd pomysłu Bolesława Pilarka, pierwszego Redaktora Naczelnego „Rolniczego ABC” – najpierw na wkładkę poradnikową dla rolników, później na samodzielny miesięcznik specjalistyczny – jest realizowany. To zobowiązuje.

Zapraszając do lektury kolejnego wydania przypominam – od tego numeru zmienia się terminarz wydań. Teraz, na koniec miesiąca proszę spodziewać się nowej gazety. Nowym zagadnieniem jest też możliwość zakupu „Rolniczego ABC” w formie e-wydania i e-prenumeraty. Wszystko na stronie www.kupgazete.pl, gdzie poza naszym tytułem można zakupić rów-

nież wszystkie pozostałe pozycje wydawane przez Grupę Medialną Gazety Olsztyńskiej – nawet te, które wydajemy dla Mazowsza i to zanim trafią do sprzedaży.

W wiosennej atmosferze zapraszam razem z organizatorami na targi ogrodnicze w Olsztynie. Już trzecia edycja tej imprezy przekonuje, że warto się tam wybrać.

Zachęcam do lektury artykułu o pielęgnacji i ochronie roślin strąkowych. Wracając do łask dzięki unijnym dotacjom uprawy, potrzebują naszego wsparcia i fachowej wiedzy.

Jak to zawsze na początku sezonu przygotowujemy się do licznych zabiegów ochronnych. War-

to przypomnieć sobie o bezpieczeństwie pracy podczas ich wykonywania.

Wracamy też w tym wydaniu do artykułu Stanisław Milewskiego, opublikowanego w lutym – druga część „Produkcji jagniąt rzeźnych” na stronie 24. I na koniec ważna informacja. Nie traćmy czasu i składamy wnioski o dofinansowanie kolektorów słonecznych. Oferta dla osób indywidualnych i dla wspólnot mieszkaniowych jest aktualna do wyczerpania środków!

Zapraszam do lektury
Anna Uranowska

redaktor naczelny

„Rolniczego ABC”

a.uranowska@rolniczeabc.pl

„Rolnicze ABC” — miesięcznik specjalistyczny wydawany przez firmę Edytor, wydawcę „Gazety Olsztyńskiej”, „Dziennika Elbląskiego” i 21 tygodników lokalnych.

Redakcja: ul. Tracka 5, 10-364 Olsztyn, tel. 089 539 74 73, 089 539 75 75, fax 089 539 76 20

Redaktor naczelny: Anna Uranowska, a.uranowska@rolniczeabc.pl

Wydawca: Edytor Sp. z o.o., ul. Tracka 5, 10-364 Olsztyn

Prezes: Jarosław Tokarczyk

Nakład: 3500 egz. **Cena:** 2,8 zł (w tym 5% VAT). Roczna prenumerata: 30 zł

Prenumerata: 089 539 76 63, 089 539 76 64 (w godz. 8.00-16.00)

Reklama: Jolanta Bojanowska 089 539 74 61, j.bojanowska@gazetaolsztynska.pl, Anna Uranowska 089 539 74 73, a.uranowska@rolniczeabc.pl

Zdjęcie na okładce: Jaśminowiec Fot. Urszula Puczel

Łamanie: Mateusz Polonczyk

Daty emisji: 29.04, 27.05, 1.07, 29.07, 26.08, 30.09, 28.10, 25.11, 30.12

e-wydania: www.kupgazete.pl

PRENUMERATA

• „Rolnicze ABC” jest dostępne w rocznej prenumeracie redakcyjnej. Poniższy kupon należy wypełnić, opłacić i wysłać pocztą lub faksem na adres redakcji. Realizacja zamówienia nastąpi po wpłynięciu pieniędzy na konto wydawcy.

• Roczna prenumerata kosztuje 30 zł brutto.

• Przyjmujemy prenumeratę roczną przedłużaną automatycznie, aż do momentu rezygnacji pisemnej lub telefonicz-

nej (wraz z ostatnim zaprenumerowanym numerem „Rolniczego ABC” otrzymają Państwo blankiet wpłaty na następny rok). Przy zakupie prenumeraty przez firmę prosimy o podanie NIP-u.

• Prenumeratę instytucjonalną można zamawiać w oddziałach firmy Kolporter S.A. na terenie całego kraju. Informacje pod numerem infolinii 0801-205-555 lub na stronie internetowej <http://sa.kolporter.com.pl/>

• Na obszarze woj. warmińsko-mazur-

skiego „Rolnicze ABC” jest sprzedawane w wybranych punktach kolportażu gazet oraz w oddziałach terenowych „Gazety Olsztyńskiej” i „Dziennika Elbląskiego” (redakcje tygodników). W Olsztynie „Rolnicze ABC” jest dostępne w Biurach Ogłoszeń „Gazety Olsztyńskiej” (ul. Partyzantów 71, ul. Barcza 3A).

• Egzemplarze archiwalne można nabyć w Biurze Ogłoszeń „Gazety Olsztyńskiej” przy ul. Partyzantów 71.

4/11

rolnicze abc

PRENUMERATA ROCZNA
EDYTOR SP. Z O.O.
10-364 Olsztyn, ul. Tracka 5

nr rachunku odbiorcy
48 1140 1111 0000 2345 8600 1032

kwota

tytułem

„Rolnicze abc” - prenumerata

liczba egzemplarzy

nazwa firmy / imię i nazwisko wpłacającego

NIP

Niniejszym wyrażam zgodę na wykorzystanie powyższych danych osobowych przez Wydawnictwo Edytor Sp. z o.o. w Olsztynie, ul. Tracka 5 w celu zrealizowania zamówienia oraz do celów marketingowo-reklamowych związanych z ofertami ww. wydawnictwa. Dane będą chronione zgodnie z ustawą o ochronie danych osobowych (Dz.U. Nr 133, z 1997 r., poz. 883). Przykazuje Państwu prawo wglądu i poprawiania swoich danych osobowych. Podawanie ich jest dobrowolne.

podpis deceniodawcy

Stempel
dzienny

opłata

4/11

rolnicze abc

PRENUMERATA ROCZNA
EDYTOR SP. Z O.O., 10-364 Olsztyn, ul. Tracka 5
BRE Bank Olsztyn

nr rachunku odbiorcy
4 8 1 1 4 0 1 1 1 0 0 0 0 2 3 4 5 8 6 0 0 1 0 3 2

nr oddziału banku

wp

waluta

PLN

kwota

nr rachunku zleciiodawcy (przelew) kwota słowna (wpłata)

nazwa firmy / imię i nazwisko wpłacającego

adres

tytułem

ROLNICZE ABC - PRENUMERATA

tytułem c.d.

Polećcie przelew wpłaty odbiórkowa

data, pieczęć, podpis(y) deceniodawcy

opłata

Odbiórek dla banku odbiorcy

Spis treści nr 4 (247) maj 2011

AKTUALNOŚCI

MIKROPRZEDSIĘBIORSTWA Można dokonywać zmian w złożonych wnioskach	4
REKLAMA: Warmińsko-Mazurska Spółdzielnia Inwalidów	4
OLSZTYN III Wiosenne Targi Ogrodnicze w WMODR	5
REKLAMA: SKOK Rafineria, Warmińsko-Mazurski Ośrodek Doradztwa Rolniczego	5
40 LAT „ABC ROLNIKA” I „ROLNICZEGO ABC” Historia naszego pisma	6
REKLAMA: Kalchem, Supros	7
WMODR Produkcja roślin jagodowych	8
REKLAMA: Warmia	8
REKLAMA: ARiMR	9
GRUPY PRODUCENTÓW Wspólne działania	10
RYNKI ROLNE Powszechny Spis Rolny 2010 — analiza stanu rolnictwa	11
ŚREDNIE CENY TARGOWISKOWE	11
LOKALNA KUCHNIA Kalendarz pełen smaku	12
ZŁOTE JABŁKO Tytuł Rolnika — Farmera trafił do Szwarcenowa	13
REKLAMA: Roltop, ogłoszenia drobne	13

PRODUKCJA ROŚLINNA

Pielęgnacja i ochrona strąkowych	14
REKLAMA: Eko-Bart, Szymański	15
Trwałe użytki zielone w PROW 007-2013	17

BEZPIECZEŃSTWO PRACY

Zasady bezpiecznej pracy z środkami ochrony roślin	18
--	----

OGRODNICTWO

Pachnące rośliny w ogrodzie	20
REKLAMA: Ekologiczne Gospodarstwo Rolno-Leśne, Ogród Service	21

PRODUKCJA EKOLOGICZNA

Zakładamy sad ekologiczny	22
---------------------------------	----

PRODUKCJA ZWIERZĘCA

Produkcji jagniąt rzeźnych — cz. II	23
REKLAMA: Amba	24

ENERGIA

Kolektory słoneczne dla wspólnot i osób indywidualnych	25
--	----

REKLAMA: Pol-Mot Warfama	III okładka
--------------------------------	-------------

MIKROPRZEDSIĘBIORSTWA

Można dokonywać zmian w złożonych wnioskach

Dominika Studniak

Minister Rolnictwa i Obszarów Wiejskich, Marek Sawicki, podpisał rozporządzenie, które umożliwia wprowadzanie zmian do złożonych i rozpatrywanych wniosków o przyznanie pomocy w ramach działania „Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw”.

W świetle powyższego rozporządzenia możliwe jest także dokonanie korzystnych dla beneficjentów poprawek w podpisanych już umowach o przyznanie pomocy.

Z tych możliwości będą mogli skorzystać wszyscy, którzy starają się o wsparcie finansowe lub otrzymali już decyzję o jego udzieleniu i podpisali wiążące umowy w ramach działań:

- „Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw”,
- „Wdrażanie lokalnych strategii rozwoju” dla operacji, które odpowiadają warunkom przyznania pomocy w ramach działania „Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw”.

Wprowadzenie zmian w złożonych wnioskach

Wnioskodawcy, którzy złożyli wnioski o wsparcie w ramach naborów z ww. działań i nie podpisali jeszcze z ARiMR umowy o przyznanie pomocy, mogą wprowadzić jedną zmianę w złożonych dokumentach. Znowelizowane rozporządzenie daje możliwość dokonania takiej poprawki w zakresie planu finansowego lub zestawienia rzeczowo-finansowego operacji, jeżeli dokonana korekta nie spowoduje zmiany celu operacji oraz nie zwiększy kwoty pomocy wskazanej we wniosku.

Wprowadzenia zmian w podpisanych umowach

Jeżeli wniosek został rozpatrzony pozytywnie i podpisano umo-

wę o przyznanie pomocy, na wniosek beneficjenta, można ją skorygować w zakresie sposobu liczenia pięcioletniego okresu, w którym przedsiębiorca zobowiązany jest do osiągnięcia i zachowania celu operacji, umożliwienia przeprowadzania kontroli związanych z przyznaną pomocą czy też informowania Agencji o okolicznościach, które mogą mieć wpływ na wykonanie umowy. Według nowych przepisów, ten pięcioletni okres liczony jest od dnia zawarcia umowy, a nie od dnia dokonania płatności ostatecznej, jak to obowiązywało do tej pory.

Taką prośbę można również złożyć do ARiMR w przypadku zmiany terminu przestrzegania ograniczeń lub warunków w zakresie przenoszenia prawa własności lub posiadania rzeczy nabytych w ramach realizacji operacji lub sposobu ich wykorzystywania, a także rodzaju i czasu trwania wykonywanej działalności związanej z przyznaną pomocą i miejsca zarejestrowania oraz lokalizacji siedziby lub oddziału mikroprzedsiębiorstwa, które taką pomoc otrzymało.

Jeśli chodzi o zobowiązanie w zakresie utrzymania nowoutworzonych miejsc pracy przez przedsiębiorcę – dotyczy ono okresu dwuletniego, który liczony jest od dnia dokonania przez Agencję płatności ostatecznej.

Jak zgłosić zmiany?

Aby móc skorzystać z wymienionych możliwości zmiany umowy, należy przygotować wniosek o aneks. Dokument ten trzeba złożyć w tym oddziale regionalnym ARiMR, w którym zawarto umowę przyznania pomocy, najpóźniej 6 miesięcy przed upływem 5-letniego okresu od zrealizowania przez ARiMR płatności. ■

REKLAMA

EKOMIAŚTO
Warmińsko-Mazurska
Spółdzielnia Inwalidów w Olsztynie

Bezpłatnie zabierzemy sprzęt elektryczny i elektroniczny

Zadzwoń 502 172 301, 508 247 334, 89 541 24 18

Gutkowo 79/Olsztyn, www.wmsi.com.pl, www.ekomiasto.warmia.pl

OLSZTYN

III Wiosenne Targi Ogrodnicze w WMODR

Anna Banaszkiewicz Gazeta Olsztyńska

Praca w ogrodzie lub na działce jest w ostatnich latach bardzo popularną formą spędzania wolnego czasu. Kto nie ma ogrodu, stara się chociaż swój balkon zamienić w oazę zieleni. Wszyscy miłośnicy ogrodnictwa z pewnością znajdą coś dla siebie na kolejnych Wiosennych Targach Ogrodniczych „Pamiętajcie o ogrodach”. Impreza odbędzie się w dniach 7-8 maja 2011 na terenie Warmińsko-Mazurskiego Ośrodka Doradztwa Rolniczego przy ulicy Jagiellońskiej w Olsztynie.

Zakupy do ogrodu i na działkę

Wiosenne Targi Ogrodnicze „Pamiętajcie o ogrodach”, w odróżnieniu od edycji jesiennej, nie są skierowane wyłącznie do rolników. Coś dla siebie znajdą pozostali mieszkańcy wsi, a także mieszkający w miastach właściciele działek, ogrodów czy balkonów. W bogatym programie targów znajdzie się pokaz: roślin i artykułów szkółkarskich, sadowniczych i ogrodniczych, maszyn i urządzeń do prac ogrodowych oraz zabudowy i wyposażenia ogrodów. Pojawia się firmy, które zaprezentują aranżacje ogrodów i pokażą, w jaki sposób zagospodarować teren zielony wokół domu. Będzie można kupić krzewy i sadzonki kwiatów oraz drzewek owocowych. Specjaliści doradzą też, w jaki sposób pielęgnować rośliny. Swoją radą i po-

PATRONAT PRASOWY
rolniczeabc
gazeta
OLSZTYŃSKA

W zeszłym roku wiosenna impreza cieszyła się dużym powodzeniem – można było kupić drzewa, krzewy i piękne kwiaty

Fot. Anna Uranowska

mocą będą służyć przedstawiciele instytucji i organizacji rolniczych działających na rzecz rolnictwa oraz Lokalne Grupy Działania. Zwiedzający będą mogli też zapoznać się z bogatą ofertą turystyczno-krajoznawczą naszego regionu, między innymi gospodarstw agroturystycznych.

Energia odnawialna i atrakcje dla całej rodziny
Podobnie jak w roku ubieg-

łym, na targach odbędzie się prezentacja instalacji wykorzystujących odnawialne źródła energii. Jest to branża, która w ostatnich latach bardzo dynamicznie się rozwija. Będą stoiska producentów kolektorów słonecznych, pomp ciepła i małych silowni wiatrowych. Na targach nie zabraknie także stoisk z rękodziełem, wyrobami sztuki ludowej oraz smacznej, tradycyjnej kuchni. Na miłośników swojskiego je-

dzenia czekać będą domowe wędliny, smalec ze skwarkami i świeży, wiejski chleb. Wśród atrakcji dla najmłodszych warto wymienić pokaz małych zwierząt gospodarskich oraz możliwość przejażdżek konnych. Jak co roku, podczas targów odbędą się występy artystyczne, liczne konkursy i quizy. Dla wystawców zostanie zorganizowany konkurs „Hit Targów” oraz „Najładniejsze stoisko”.

REKLAMA

SKOK
RAFINERIA

**ROLNIKU NIE CZEKAJ NA PIENIĄDZE
PRZYZNANE Z ARIMR!**

KORZYŚCI:

- finansowanie wszystkich dotacji z Unii Europejskiej także w ramach programu „Modernizacja Gospodarstw Rolnych”
- spłata pożyczki nastąpi jednorazowo po otrzymaniu dopłat
- szybka decyzja o przyznaniu pożyczki
- oprocentowanie miesięczne efektywne tylko 1,25%

POŻYCZKA POD DOPLATY

Nawet do 75%
przyznanych dopłat

Więcej informacji
na stronie www.skok-rafineria.pl
lub pod numerami telefonów

Białystok
tel. 85 742 70 46
Bydgoszcz
tel. 52 366 10 70
Działdowo
tel. 23 697 55 07
Gdańsk
tel. 58 308 77 73
tel. 58 320 89 80
Gdynia
tel. 58 625 92 27

Kartuzy
tel. 58 686 11 44
Kielce
tel. 41 347 78 22
Kraków
tel. 12 432 93 20
Łomża
tel. 86 215 12 10
Mława
tel. 23 654 01 41
Nidzica
tel. 89 625 37 43

Nowe Miasto Lubawskie
tel. 56 474 21 35
Olsztyn
tel. 89 527 77 21
Ostróda
tel. 89 646 05 77
Płock
tel. 24 264 04 85
Rypin
tel. 54 280 03 20

Sopot
tel. 58 550 62 89
Starogard Gdański
tel. 58 562 02 76
Toruń
tel. 56 657 05 25
Włocławek
tel. 54 232 42 92

13110tbp-b -K

**Warmińsko-Mazurski
Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Olsztynie**

zaprasza w dniach

7-8 maja 2011 r.

na

III Wiosenne Targi Ogrodnicze Pamiętajcie o ogrodach

W programie pokaz:

- roślin i artykułów szkółkarskich, sadowniczych i ogrodniczych
- maszyn i urządzeń do produkcji ogrodniczej
- zabudowy, wyposażenia i aranżacji ogrodów
- rękodzielnictwa, żywności tradycyjnej i regionalnej
- instytucji i organizacji rolniczych działających na rzecz rolnictwa
- koni zimnokrwistych i ogierów różnych ras

Przejażdżki konne, quizy, koncerty i inne atrakcje

PAMIĘTAJcie O OGRODACH

Sobota 9⁰⁰-18⁰⁰, Niedziela 9⁰⁰-17⁰⁰

Szczegółowych informacji udziela Dział Zastosowań Teleinformatyki W-MODR

tel./fax 089 526 44 39, 089 535 76 84 wew. 43, tel. kom 0 665 895 606,

e-mail: targi@w-modr.pl www.w-modr.pl

184110tbp-a-G

Jak z „ABC” bywało

dr Bolesław Pilarek

40 LAT „ABC ROLNIKA” I „ROLNICZEGO ABC” Historia naszego pisma

W tym roku mija 40 lat odkąd „Rolnicze ABC” ujrzało światło dzienne. Pomysłodawca i pierwszy Redaktor Naczelny, pan Bolesław Pilarek opowie nam o historii i przemianach, jakie przechodził miesięcznik. Liczne grono osób współtworzących przez cztery dekady „Rolnicze ABC” na pewno pamięta swoje zaangażowanie i wspólny cel, jaki przyświecał tworzeniu pisma. Jubileusz to dobra okazja do wspomnień i przypomnienia tamtych dni.

Anna Uranowska – obecny Redaktor Naczelny

Pracowałem w byłym Rolniczym Rejonowym Zakładzie Doświadczalnym w Bęsi, na stanowisku kierownika naukowego Działu Ekonomiki i Organizacji Rolnictwa. W 1970 r. Szkole Głównej Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie uruchomiono pierwsze w kraju Studia Podyplomowe z zakresu Doradztwa Rolniczego. Zostałem na nie skierowany. Zdobyta w Warszawie wiedzę musiałem niemal natychmiast przekazywać na szkoleniach służby rolnej w ośrodku szkoleniowym w Giżycku. Całymi tygodniami bywałem poza domem. Pewnego wieczoru przyszedł do mnie Józef Siwołowski sąsiad i zarazem kolega z pracy, który współpracował z ukazującym się w Olsztynie ogólnopolskim tygodnikiem rolniczym „Nasza Wieś”. Powiadomił mnie, że redaktor naczelny „Naszej Wsi” pilnie prosi o publikację ekonomiczne. Ze względu na nadmiar zajęć odmówiłem, ale widząc zmartwioną minę tego poczciwego sąsiada, dałem mu kopię przygotowanej do druku broszury i powiedziałem, żeby coś z tego wybrał. Po tygodniu Józek przyniósł mi 20 stron maczkiem zapisanego rękopisu, pod którym figurowałem jako pierwszy autor, a on jako drugi. Przeczytałem obszerny tekst, zrobiłem kilka poprawek i wykreśliłem się z autorstwa.

Debiut w redakcji „Naszej Wsi”

Po ukazaniu się całej wkładki, czyli 4 gazetowych stron formatu A-4, pierwszej tak obszernej prasowej publikacji z tego środowiska, w Bęsi zawrzało. Autorowi zaczęto czynić

złośliwe uwagi o faktycznych i wydużanych błędach.

Dokładnie przestudiowałem wkładkę, napisałem uzupełnienie o podobnej objętości i przekazałem do redakcji. Po kilku dniach zadzwoniłem i zapytałem redaktora naczelnego, czy moje wypociny godne są druku. Wypytał mnie o kwalifikacje i dorobek, poczym zaproponował pracę na stanowisku kierownika działu fachowo-rolnego.

Przez długi czas nie przyjmowałem propozycji, odpowiadając, że – mam chleb i nie będę szukał bułek. Później dodawałem, że przygotowuję pracę doktorską i w planach mam karierę naukową. On z podziwu godną determinacją, wręcz zaparł się, żeby mnie ściągnąć do redakcji. Dotychczas nie spotkałem się po raz drugi z przypadkiem, aby któryś redaktor naczelny aż tak mocno zabiegał o niedoświadczonego w redakcyjnej pracy młodego człowieka. Z drugiej strony zostałem poddany presji środowiska, które także z wielką determinacją namawiało mnie do przyjęcia tej propozycji pracy w „Naszej Wsi”, argumentując, że to będzie korzystne z wielu punktów widzenia. To namawianie mnie było w zasadzie dyskusją o prasowym poradnictwie rolniczym.

Nie do końca przekonany, ale już „rozmiękczony” przez kolegów, zaproponowałem redaktorowi Włodzimierzowi Mamińskiemu, żeby zatrudnił mnie na pół etatu na 3 miesiące. W tym czasie on mnie sprawdzi, a ja pracę i po tym okresie podejmiemy bez wzajemnych pretensji ostateczną decyzję.

1 października 1996 r. wojewoda olsztyński dr Janusz Lorenz wręcza dr Bolesławowi Pilarce odznakę „Zasłużonym dla Warmii i Mazur przyznaną miesięcznikowi „Rolnicze ABC”

Narodziny „ABC Rolnika”

Po podpisaniu umowy o pracę od 1 lutego 1971 roku, poinformowano mnie o moich obowiązkach i zapytano, czy chcę coś powiedzieć. Naturalnie, przedstawiłem zupełnie inną, przedyskutowaną z kolegami w Bęsi koncepcję redagowania poradnictwa w formie stałej wkładki „ABC Rolnika”. Dotychczas redakcja tylko w okresie zimowym wydawała monotematyczne wkładki zawodowe, na przykład poświęcone tylko użytkom zielonym lub uprawie ziemniaków itp. Natomiast w okresie letnim publikowano różne artykuły poradnicze, bez ich wydzielania w formie wkładki. Zaproponowałem wydawanie wkładki „ABC Rolnika” w każdym numerze i publikowanie w niej poradnictwa na wszystkie aktualne tematy (produkcja roślinna, produkcja zwierzęca, weterynaria, ogrodnictwo, mechanizacja rolnictwa, budownictwo, wiejskie gospodarstwo domowe, ekonomika i or-

ganizacja gospodarstw, bhp, prawo rolne, gospodarstwo domowe, ważniejsze decyzje ministerstwa rolnictwa, słowniczek rolniczy itp.) i z wyprzedzeniem kalendarza rolniczego, tak, aby rolnik po przeczytaniu mógł poradę przemyśleć i przygotować się do ewentualnego jej zastosowania. Wymagało to natychmiastowego zwiększenie grona współpracowników, którzy chcieliby pisać krótkie teksty na zleczone tematy. W oczach słuchających mnie osób ze ścisłego kierownictwa redakcji widziałem zdziwienie, dezaprobatę i coś tam jeszcze. Po mojej wypowiedzi redaktor naczelny zerwał się z miejsca i wybiegł. Pomyślałem koniec, zostaniesz w Bęsi. Pomyślałem, ale nie zmartwiłem się, gdyż najbardziej odpowiadała mi wcześniej wytyczona droga zawodowa.

Z zadumy wyrwał mnie odgłos otwieranych drzwi, w których pojawiła się sekretarka z tacą, na której stała butelka koniaku ze stosowny-

Liczne wyróżnienia

- 5 maja 1975 roku Senat ART przyznał tygodnikowi rolniczemu „Nasza Wieś”, w skład, którego wchodziła wkładka: „ABC Rolnika” Honorową Odznakę Akademii Rolniczo-Technicznej w Olsztynie. W ogłoszonym z tej okazji prze-

mówieniu prorektor prof. dr hab. Teofil Mazur podkreślił długoletnie współdziałanie uczelni i jej pracowników naukowych z redakcją, które przyczynia się do upowszechniania wiedzy rolniczej wśród rolników i do prezentowania na łamach „ABC Rolnika” wy-

ników najnowszych badań naukowych, mających duże znaczenie dla praktyki. Odznaczenie to od 27 numeru „ABC Rolnika” z 6 lipca 1975 roku zostało włączone w skład tytułowej winiety.

- 1 października 1996 r. wojewoda olsztyński dr Janusz Lorenz udeko-

rował redaktora naczelnego dr Bolesława Pilarka odznaką „Zasłużonym dla Warmii i Mazur”, przyznaną redakcji „Rolniczego ABC”.

- W 1999 roku „Rolnicze ABC” zostało odznaczone Medalem Jubileuszowym Almae Matris Cortoniensis – SO ROK

mi kieliszkami. Włodzimierz Mamiński zarządził zbiorowy bruderszaft, przekazał mi wszystkie teczki ze znajdującymi się w redakcji materiałami poradniczymi i kazał przyjechać za tydzień z opracowanymi propozycjami do pierwszego numeru wkładki „ABC Rolnika”. Przy współudziale znakomitych autorów z olsztyńskiej i lubelskiej uczelni rolniczej oraz wojewódzkich ośrodków postępu rolniczego z powodzeniem redagowałem przez wiele lat, tj. do końca kadencji dwóch kolejnych redaktorów naczelnych, czyli Włodzimierza Mamińskiego i Jerzego Cwińnarowicza. Obaj mieli wykształcenie rolnicze i doceniali rolę poradnictwa w rolniczym tygodniku. Zresztą, co często podkreślano na posiedzeniach zespołu redakcyjnego, „ABC” cieszyło się dużą popularnością wśród rolników.

Wygrany konkurs

Początkowo wkładkę redagowałem sam. Z czasem w lubelskim oddziale redakcji powołano mojego zastępcę, którego zadaniem było utrzymywanie ścisłej współpracy z pracownikami Akademii Rolniczej w Lublinie, Instytutu Uprawy Nawożenia i Gleboznawstwa w Puławach i Wojewódzkim Ośrodkiem Postępu Rolniczego w Końskowoli.

Z czasem jednak nastąpiła trzecia ekipa kierownicza, która, nie miała rolniczego wykształcenia, ale miała inną wizję czasopisma. Postanowiła zlikwidować samodzielną wkładkę „ABC Rolnika”, a artykuły poradnicze „rozrzucić” po numerze.

Na szczęście decyzja ta zbiegła się z ogłoszeniem przez Olsztyńskie Wydawnictwo Prasowe konkursu na nowe tytuły prasowe (1989 r.). Zgłosiłem na niego projekty dwóch

czasopism rolniczych. Jedno „5 plus x”, czasopismo o tematyce zbożowej, zgłosiliśmy wspólnie z redaktorem Maciejem Znanieckim, dziennikarzem rolnym TV, z którym wcześniej wydaliśmy kilka edycji kalendarza – poradnika dla producentów zbóż. Drugim był projekt poradniczego czasopisma rolniczego o nazwie „ABC Rolnika”. Jury, któremu przewodniczył dr Zbigniew Bajka, sekretarz Rady Naukowej Instytutu Dziennikarstwa w Krakowie i nagrodą uhonorowała „ABC Rolnika”, a wyróżnieniem „5 plus x”. Przyznanie I miejsca oznaczało nagrodę dla pomysłodawcy oraz funkcję redaktora naczelnego i środki na utworzenie czasopisma.

Tworzenie zespołu i trudne chwile

Po wygraniu konkursu zwróciłem się do ówczesnego Rektora Akademii Rolniczo-Technicznej w Olsztynie profesora Jerzego Strzeżka i dyrektorów WOPR w Bęsi, Starym Polu, Białymstoku, Lubaniu z propozycją wspólnego programowania treści miesięcznika. Propozycja została przyjęta z entuzjazmem. Powołano Radę Programową, której przewodniczył mgr inż. Aleksander Jankowski, dyrektor WODR w Bęsi. Wkrótce do grona współwydawców dołączyły WOPR-y w Ostrołęce, Przysieku, Minikowie, Poświętnem, Strzelinie, Płocku, Bielicach, Szepietowie, Siedlcach i Sitnie. Czasopismo przyjęło się na rynku i wychodziło ponad rok (początkowo jako dwutygodnik, później jako miesięcznik) w nakładzie 30 tys. egzemplarzy, aż do likwidacji wydawcy, czyli Olsztyńskiego Wydawnictwa Prasowego. Likwidator najpierw miał zamiar przekazać miesięcznik

W 1999 rektor ART prof. dr hab. Stefan Smoczyński wręcza redaktorowi Bolesławowi Piłarkowi Medal Jubileuszowy Almae Matris Cortoviensis – 50 ROK

Zdjęcia: Z archiwum Redaktora Bolesława Piłarka

uczelni, a gdy ta wyraziła zgodę, zażądał pieniędzy. Uczelnia na to nie przystała, czasopismo zostało zlikwidowane, a zespół otrzymał wypowiadanie z pracy.

Jak feniks z popiołów

Wówczas Rektor ART prof. dr hab. Jerzy Strzeżek, i dyrektorzy WOPR w Bęsi mgr inż. Aleksander Jankowski, WOPR w Lubaniu mgr inż. Aleksander Skrobacz, WOPR w Starym Polu mgr inż. Zbigniew Czyż zawarli 10 lipca 1990 roku porozumienie o wspólnym wydawaniu czasopisma rolniczego, którego wydawcą będzie WODR w Bęsi, a w przypadku zmiany warunków ART w Olsztynie. Wymienieni sygnatariusze porozumienia nawiązali kontakt z dyrektorami ośrodków uczestniczących w wydawaniu „

„ABC Rolnika”. Wszyscy zadeklarowali chęć współpracy i podali nazwiska przedstawicieli do Rady Programowej. Funkcję przewodniczącego 17-osobowej Rady Programowej powierzono mgr inż. Aleksandrowi Jankowskiemu, dyrektorowi WOPR w Bęsi (po pewnym czasie funkcję tę objął prof. dr hab. Marian Kozłowski). Mnie powołano na redaktora naczelnego i upoważniono do zrealizowania porozumienia. 11 lipca 1990 r. zarejestrowałem w olsztyńskim sądzie, jako pierwszy po zmianie przepisów, nowe czasopismo „Rolnicze ABC”. Moi współpracownicy (Danuta Kochańska, Janusz Ceglowski i Roman Pich) zostali zatrudnieni w WOPR w Bęsi. Ja wykorzystałem dłuższy okres wypo-

Dokończenie na str. 8

REKLAMA

SUPROS SP. z o.o.

ul. Rynek 14, 16-423 BAKAŁARZEWO
TEL. 87 567 53 71, 87 569 43 10

www.supros.pl

TRANSPORT płodów rolnych
oraz środków do produkcji rolnej

SKUP I SPRZEDAŻ PŁODÓW ROLNYCH

pasze pełnoporcjowe oraz mieszanki uzupełniające
i mineralno-witaminowe, zboża paszowe,
otręby pszenne, wysłodki buraczane, śruta sojowa,
rzepakowa, makuchy rzepakowe

MARTA GORLO
tel. 516-020-553
m.gorlo@suwalki.com.pl

KONTAKT
www.supros.pl

SYLWIA SZYMANOWSKA
tel. 501-380-210
s.szymanowska@suwalki.com.pl

CLAAS

KALCHEM

PHZ Kalchem Sp. z o.o.
Wielki Głęboczek 150
87-313 Brzozie
56 493 58 40
www.kalchem.com.pl

**ZAINWESTUJ W TO,
CO NAJLEPSZE!**

KALCHEM oferuje sprzedaż i serwis
maszyn rolniczych, części zamienne - zapraszamy

Dokończenie ze str. 9

wiedzenia. W Bęsi redakcja mieściła się kilka miesięcy, a następnie przeniesiono nas do Kortowa. W nowych warunkach zespół okazał się zbyt liczny. Najpierw redakcję opuścił Janusz Ceglowski. Kolejne zmiany wymusiło skomputeryzowanie redakcji. Na emeryturę przeszedł grafik Roman Pich. Na jego miejsce przeszła Małgorzata Hołubowska, a redakcję opuściła Danuta Kochańska.

Członkowie Rady Programowej spotykali się co kilka miesięcy każdorazowo w innym ośrodku. Oceniali numery czasopisma, które się ukazały po ostatnim spotkaniu i uzgadniali tematykę kilku następnych wydań włącznie z doбором autorów.

Rada Europejskiego Funduszu Rozwoju Wsi polskiej uznała, że trzy polskie czasopisma rolnicze wyma-

gają wsparcia. Do tej grupy zaliczono ówczesnego „Młodego Rolnika Farmera Polskiego”, „Chów Bydła” i „Rolnicze ABC”. Otrzymaliśmy środki na wyposażenie redakcji w komputery, samochód i inny sprzęt oraz dofinansowano wspólny z uczelnią zakup maszyny drukarskiej.

Nowe projekty i dalsze koleje „Rolnicze ABC” kolportowane było w 20 województwach w jednorazowym nakładzie około 22 tys. egzemplarzy. Zamieszczane w nim było teksty instruktażowe, dotyczące produkcji roślinnej, zwierzęcej, mechanizacji rolnictwa, przechowania produktów rolnych, ekonomiki i gospodarstwa domowego, przestrzegania przepisów i zasad bezpieczeństwa i higieny pracy w rolnictwie oraz istniejących zagrożeń przy stosowaniu środków technicznych, środków ochrony roślin itp.. Autorami głównie byli naukowcy

z ART i specjaliści ówczesnych wojewódzkich ośrodków postępu rolniczego. Zamieszczaliśmy także informacje o nowych technologiach opracowanych przez pracowników uczelni.

8 stycznia 1993 r. na wspólnym porozumieniu dyrektorów i przewodniczących ODR-ów w Olsztynie, Ostrołęce, Olecku, Gdańsku, Starym Polu, Strzelinie, Szepietowie i ART. W Olsztynie zawarto porozumienie w sprawie wzbogacenia dotychczasowego systemu wspólnej informacji opartej na poradniku „Rolnicze ABC” o produkcję videokaset o rolniczej tematyce. Zmiany, jakie zaszły w ośrodkach, uniemożliwiły realizację tego zamierzenia. Powołanie w każdym ośrodku własnego czasopisma ujemnie wpłynęło na nakład „Rolniczego ABC”, czasopisma ośrodków były, bowiem rozprowadzane bezpłatnie a „Rolnicze ABC” odpłatnie. Zwraca-

cam na to uwagę gdyż „Rolnicze ABC” było kolportowane nie tylko przez pocztę i „Ruch”, ale także przez doradców WOPR (później ODR).

Uniwersytet Warmińsko-Mazurskie wydawał „Rolnicze ABC” wydawał do 2006 roku, a następnie tytuł sprzedano Spółce Edytor, wydawcy „Gazety Olsztyńskiej” i innych gazet.

Korzystając z okazji, bardzo serdecznie dziękuję wszystkim, z którymi miałem zaszczyt i przyjemność współpracować. Nade wszystkim wydawcom czasopism, w których pracowałem, członkom rad programowych i autorom, spośród których najwięcej artykułów opublikowali profesorowie Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego i poprzedzających go uczelni: Andrzej Faruga, Zdzisław Kawecki, Marian Kozłowski i Zdzisław Ciećko oraz dr hab. Władysław Rydzik. ■

WMDOR

Produkcja roślin jagodowych

Wojciech Słomka

14 kwietnia br. w olsztyńskim oddziale WMDOR odbyła się konferencja poświęcona roślinom jagodowym. Podczas spotkania poruszono najważniejsze zagadnienia uprawy tych roślin, ochrony przed szkodnikami i chorobami oraz zaprezentowano najnowsze rozwiązania techniczne wykorzystywane w produkcji truskawek.

Najwięcej truskawek

Do najczęściej uprawianych roślin jagodowych w regionie Warmii i Mazur oraz Powiśla zalicza się

truskawki, czarną porzeczkę, maliny i agrest. Produkcja tych roślin dostarcza konsumentom owoców o wysokiej jakości, bogatych w łatwo przyswajalne formy mikroelementów niezbędnych do funkcjonowania organizmu człowieka, a w szczególności kobaltu, miedzi, cynku i chromu. Jak poinformował Zygmunt Kiersz spożycie roślin jagodowych w Polsce waha się na poziomie 12 proc. i wykazuje tendencję wzrostową. Spowodowane jest to zwiększeniem wykorzystania czarnej porzeczki i malin w prze-

myśle spożywczym oraz wzrostem eksportu sadzonek truskawki do Włoch oraz Hiszpanii. W przypadku produkcji truskawki wzrost zainteresowania tą rośliną zmienił się również przez zmianę preferencji klientów i obecnie obserwujemy przewagę odmian deserowych wykorzystywanych w bezpośrednim spożyciu nad odmianami wykorzystywanymi w przetwórstwie spożywczym. Znaczenie produkcji pozostałych roślin jagodowych w rejonie, takich jak jeżyna, borówka, jagody i aronia nie ma większego udziału w średniej produkcji owoców jagodowych w Polsce. Na wstępie konferencji poinformowano również o nie najlepszej kondycji upraw po minionej zimie. Wiele plantacji uległo zmrózeniu przez brak pokrywy śnieżnej w czasie chłodnego dnia.

Problem w zwalczaniu szkodników i chorób

Barbara Łabanowska wraz z Beatą Meszką z Instytutu Ogrodnictwa w Skierniewicach przedstawiły najważniejsze zagrożenia w produkcji truskawek, porzeczek i malin wynikających z obecności szkodników oraz patogenów grzybowych. Wśród owadów i roztoczy ekonomicznie ważnych, na produkcję w rejonie mają wpływ: przędziorek chmielowiec tworzący charakterystyczną delikatną pajęczynkę, zmienniki deformujące owoce, mszyce będące wektorami groźnych chorób wirusowych oraz obecność wielkopą-

kowca porzeczkowego przyczyniającego się do spadku produkcji porzeczek nawet o 20 proc. Wśród chorób grzybowych najistotniejsze, to patogeny odpowiedzialne za obecność szarej pleśni, fuzariozy, wertyciliozy oraz białej plamistości liści truskawki. Perlegentki w swoim wystąpieniu mówiły o problemach rejestracji nowych środków ochrony roślin wykorzystywanych w ochronie plantacji roślin jagodowych. Problem ten wynika z małoobszarowości upraw oraz z wieloletniego procesu określającego wpływ danego środka na zwalczanie konkretnego patogena. Wspomniały ponadto o zagadnieniu pozostałości środków ochrony roślin w zebranych owocach i konsekwencjach dla producentów wynikających z nieprzestrzegania terminów stosowanych zabiegów i wykorzystywanych środków chemicznych.

Truskawki w rynn timer i odpowiednie nawożenie

Przedstawiciel firmy FormFlex zaprezentował nowe rozwiązanie w uprawie truskawki – rynn timerowe. Nowa technologia tej produkcji zapewnia zmniejszenie kosztów ponoszonych na ochronę chemiczną roślin, zmniejszenie strat wody w nawadnianiu upraw, podnosi komfort pracy zatrudnionych w czasie sezonu oraz zmniejsza wpływ niekontrolowanych warunków atmosferycznych na plantację. Oszacowano, że koszt poniesiony na zmianę dotychczas prowadzonej produkcji lub jej modernizację jest opłacalny już po kilku sezonach od wprowadzenia nowego rozwiązania.

Dokończenie na str. 10

REKLAMA

**HURT:
SADZENIAKI
KWALIFIKOWANE**

**WARMIA BARTOSZYCE,
tel. 501-517-246**

PROW 2007-2013 – „Ułatwianie startu młodym rolnikom”

Od 26 kwietnia 2011 r. nowy nabór wniosków. Są pieniądze na premie dla wszystkich „młodych rolników”, którzy złożyli wnioski o wsparcie w 2010 r.

W nowelizacji rozporządzenia o podziale środków PROW na lata 2007-2013 zaproponowano, że wszyscy wnioskodawcy z 2010 r., którzy spełniali warunki do przyznania premii dla „młodych rolników”, a otrzymali decyzje odmowne ze względu na brak środków finansowych, będą mogli otrzymać wnioskowaną pomoc, pod warunkiem, że nadal spełniają wymagania określone w przepisach. Z ARiMR do każdego wysłano pismo, w którym pytano, czy „młody rolnik” zainteresowany jest w dalszym ciągu otrzymaniem wsparcia. Po otrzymaniu pozytywnej odpowiedzi, wydana wcześniej decyzja o odmowie przyznania pomocy, zostanie przez ARiMR uchylona i wniosek o wsparcie będzie poddany weryfikacji, zgodnie z obowiązującymi procedurami.

W tym roku Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa będzie przyjmowała wnioski o przyznanie pomocy w ramach działania „Ułatwianie startu młodym rolnikom” od 26 kwietnia do 24 czerwca. Tegoroczne zasady wprowadzają **bardzo korzystne** zmiany dla rolników. Dzięki nim mogą skorzystać zarówno sami „młodzi rolnicy”, jak i przyszli „renciści strukturalni”, którzy posiadali postanowienia o spełnianiu warunków do przyznania renty strukturalnej w naborze 2010 r. i wskazali jako następców zeszłorocznych wnioskodawców w ramach przedmiotowego działania, co rodziło kolejne konsekwencje dotyczące 9-miesięcznego terminu przekazania gospodarstwa.

Znowelizowane rozporządzenie o przyznaniu wsparcia z działania „Ułatwianie startu młodym rolnikom” zmienia tryb przyznawania pomocy. Każdy wniosek będzie poddawany ocenie punktowej według następujących trzech kryteriów: powierzchni użytków rolnych tworzonego gospodarstwa, kwalifikacji zawodowych wnioskodawcy oraz stopy bezrobocia w powiecie, w którym znajduje się gospodarstwo. O kolejności przyznawania pomocy będzie decydowała suma przyznanych punktów, a nie jak dotychczas kolejność złożenia kompletnego i poprawnego wniosku.

Pomoc w ramach „Ułatwiania startu młodym rolnikom” kierowana jest do rolników, którzy nie przekroczyli 40. roku życia a planują gospodarowanie lub już gospodarują na własny rachunek zgodnie z zasadami określonymi w znowelizowanym rozporządzeniu. Mogą oni skorzystać z jednorazowej premii w wysokości 75 tys. zł. Warunek – muszą legitymować się wykształceniem gwarantującym dobre przygotowanie do zawodu rolnika lub odpowiednim stażem pracy w rolnictwie. Istnieje także możliwość uzupełnienia wykształcenia w ciągu trzech lat od dnia doręczenia decyzji o przyznaniu pomocy. Nie zmieniły się w porównaniu z zeszłorocznym naborem wniosków warunki dotyczące wymaganej powierzchni użytków rolnych przejmowanych lub nowotworzonych gospodarstw. Do otrzymania wsparcia w woj. warmińsko-mazurskim kwalifikują się te gospodarstwa, których wielkość jest co najmniej równa powierzchni średniej wielkości gospodarstwa w kraju (10,23 ha) i nie jest większa niż 300 ha. Do dyspozycji wnioskodawców w naszym województwie przeznaczono ponad 20 mln zł.

Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich
Europa inwestująca w obszary wiejskie
Publikacja opracowana przez Agencję Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa
Instytucja Zarządzająca Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich
na lata 2007-2013 – Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi

Dokończenie ze str. 8

W trakcie konferencji zwrócono również uwagę na długość czasu upływającego od chwili zbioru do momentu przetworzenia w tym schładzania i mrożenia plonów. Owoc

ce nie schłodzone w ciągu 2-3 godzin od zbioru tracą na jakości, a tym samym zmienia się ich klasa na rynku zbytu. Podkreślono ponadto, że stosowanie określonych, wyskokozbilansowanych nawozów mineralnych oraz wykonywanie zabiegów agro-

technicznych w określonych terminach wpływa na jakość zbiorów. Przedstawiciele firm PPHU Mirpol Orneta oraz „Warmia” Firma Handlowo-Usługowa Tomasz Boguta, zapoznali słuchaczy z szeroką ofertą usług swoich firm mających na celu

podniesienie jakości materiału roślinnego wykorzystywanego w produkcji. W czasie swoich wystąpień wielokrotnie doradzali plantatorom jak skutecznie prowadzić uprawy z uwzględnieniem czynnika i zysku ekonomicznego. ■

GRUPY PRODUCENTÓW

Wspólne działania

Anna Banaszekiewicz Gazeta Olsztyńska

Od dawna wiadomo, że w grupie można więcej niż samemu. Wiedzą o tym też rolnicy, którzy chętnie przystępują do grup producentów rolnych. Działając w pojedynkę nie miałoby szans na zaistnienie na światowym czy europejskim rynku. Dzięki połączeniu się w grupy mogą nareszcie w pełni rozwinąć skrzydła. Do tej pory w całym kraju utworzono ponad 650 grup producentów rolnych, na Warmii i Mazurach efektywnie działających jest ich 47.

Zasadnicze różnice

Przeciwnicy łączenia się przemiewczo porównują przedsiębiorstwa działające pod szyldem Grup Producentów Rolnych ze znienawidzonymi Spółdzielniami Produkcyjnymi, czy też podobnie z nazwy brzmiącymi Państwowymi Gospodarstwami Rolnymi. Choć GPR-yh na pierwszy rzut oka mogą przypominać PGR-y jest to podobieństwo jedynie z nazwy. Grupy producentów rolnych powstają, aby dzięki wspólnemu działaniu rolnicy mogli sprostać gospodarce rynkowej opartej przede wszystkim na konkurencji. Polscy rolnicy nie muszą już samodzielnie stawiać czoła świetnie zorganizowanym grupom producenckim w Europie Zachodniej. To dla nich szansa na silniejszą pozycję w branży, oraz wyższe i bardziej stabilne dochody. A wszystko dzięki zorganizowaniu się i dostosowaniu produkcji pod wzglę-

dem jakości, ilości i asortymentu do wymagań odbiorcy, z jednoczesnym zachowaniem zasad ochrony środowiska. Członkami grup producentów rolnych mogą być osoby fizyczne, jednostki organizacyjne nieposiadające osobowości prawnej oraz osoby prawne prowadzące gospodarstwo rolne w rozumieniu przepisów o podatku rolnym lub prowadzące działalność rolniczą w zakresie działów specjalnych produkcji rolnej.

Razem mogą więcej

Korzyści wynikające z przynależności do grupy producentów rolnych to, między innymi:

- wspólny zakup (hurtowy) środków do produkcji, obniżający jej koszt bezpośredni
- dysponowanie większą i jednolitą partią towaru o wysokiej jakości
- znacznie lepszy kontakt z odbiorcami gotowymi zapłacić wyższą cenę za produkty o uzgodnionych standardach jakości, zapewnionej ilości oraz ciągłości dostaw
- wspólne magazynowanie czy suszenie produktów, co pozwala na sprzedaż dużych partii towaru wtedy, kiedy ceny będą najbardziej korzystne
- silniejsze partnerstwo, a co za tym idzie wzmocniona dominacja na rynku i jego lepszy monitoring, dostęp do informacji
- wspólne inwestycje, wprowadzanie nowych technologii oraz

działania promocyjne

- prowadzenie szkoleń i działań marketingowych
- wymiana wiedzy i doświadczeń pomiędzy rolnikami
- rozłożenie ryzyka na wszystkich członków grupy i wspólne rozwiązywanie problemów oraz korzystanie z doradztwa
- korzyści finansowe

Grupowa pomoc finansowa

Korzyści z istnienia grup już dawno dostrzeżono w krajach Europy Zachodniej. Do ich tworzenia zachęca też Unia Europejska — grupy producentów rolnych mogą ubiegać się o unijną pomoc finansową. Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013 przewiduje bowiem wsparcie finansowe dla tych producentów rolnych, którzy zdecydowali się na wspólne działanie. O pomoc ubiegać się mogą grupy producentów rolnych zarejestrowane pomiędzy 1 stycznia 2007 roku a 31 grudnia 2013 roku. Udzielane wsparcie ma ułatwić tworzenie i funkcjonowanie grup producentów rolnych. Grupa nabywa prawo do uzyskania pomocy po wpisaniu do rejestru grup, prowadzonego przy marszałku każdego województwa. Po zakończeniu danego roku działania grupa musi w ciągu 30 dni złożyć wnioski o płatność do właściwego oddziału regionalnego Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa.

Pomoc finansowa może zostać udzielona grupom producentów rolnych, których cele są następujące:

- przystosowanie sposobu produkcji oraz jakości produktów do wymogów rynku
- wspólne dostarczanie pro-

duktów na rynek, łącznie z przygotowaniem ich do sprzedaży, centralizacją sprzedaży i dostaw

- ustalenie wspólnych zasad informowania o produkcji, ze szczególnym uwzględnieniem zbiorów i dostępności produktów

5 lat opieki

Po pierwszym roku funkcjonowania grupa może otrzymać pomoc finansową przez 5 kolejnych lat swojej działalności. Kwota wsparcia wyliczana jest na podstawie rocznej wartości netto sprzedanej produkcji, wyprodukowanej w gospodarstwach członków. W pierwszym i drugim roku nie może przekroczyć 5 proc., w trzecim 4 proc., w czwartym 3 proc. i w piątym roku 2 proc. wartości sprzedanej produkcji do sumy równowartości 1 miliona euro.

Podstawowe wymagania przy tworzeniu i funkcjonowaniu grupy producentów rolnych:

- jest utworzona przez producentów jednego produktu lub grupy produktów
- działa na podstawie aktu założycielskiego
- przychody ze sprzedaży produktów lub grup produktów wytworzonych w gospodarstwach członków grupy stanowią więcej niż połowę przychodów grupy ze sprzedaży produktów lub grup produktów, dla których grupa została utworzona
- została wpisana do rejestru, który prowadzi marszałek województwa właściwy ze względu na miejsce siedziby grupy
- spełnia wymagania stawiane dla danej grupy, która została utworzona na dany produkt lub grupę produktów

Grupy producentów owoców i warzyw

Nieco inaczej wygląda zakładanie i funkcjonowanie grup producenckich owoców i warzyw. Przepisy regulujące powstawanie tych organizacji dopuszczają tworzenie grup producentów owoców i warzyw, jako wstępnie uznanych grup, które w okresie przejściowym (nie przekraczającym 5 lat), spełniają warunki uznania zawarte w ustawie o organizacji rynków owoców i warzyw, rynku chmielu, tytoniu oraz suszu paszowego. Warunki zarejestrowania grup wstępnie uznanych:

- osiągnięcie rocznej wartości produktów wytworzonych przez członków grupy i sprzedaż za jej pośrednictwem nie mniej niż 50 tys. euro.

- opracowanie planu działania (maksymalnie na 5 lat) określającego sposób osiągnięcia rocznej produkcji wymaganej dla grup uznanych tj. 100 tys. euro. Główne formy pomocy dla tych grup to: Pomoc na pokrycie kosztów związanych z utworzeniem grupy producentów i prowadzeniem działalności administracyjnej:
- w pierwszym, drugim, trzecim, czwartym i piątym roku realizacji planu dochodzenia do uznania, odpowiednio: 10, 10, 8, 6 i analogicznie 4 proc. wartości produktów sprzedanych, nieprzekraczającej 1 mln euro lub
- w pierwszym, drugim, trzecim, czwartym i piątym roku realizacji planu dochodzenia do uznania, od-

powiednio 5, 5, 4, 3 i analogicznie 2 proc. wartości produktów sprzedanych, przekraczającej 1 mln euro. Górna wartość pomocy nie może przekroczyć 100 000. euro za poszczególne lata realizacji planu. Pomoc finansowa na pokrycie części kwalifikowanych kosztów inwestycji ujętych w zatwierdzonym planie dochodzenia do uznania w wysokości 75 proc. poniesionych kosztów (50 proc. kosztów inwestycji refundowanych jest ze środków wspólnotowych oraz 25 proc. z budżetu krajowego). Mimo korzystnych form pomocy finansowej w województwie warmińsko-mazurskim funkcjonują na razie tylko 2 grupy producentów owoców i warzyw.

RYNKI ROLNE

Powszechny Spis Rolny 2010 – analiza stanu rolnictwa

mgr Magdalena Kleitz-Osmańska

starszy specjalista Działu Ekonomiki WMODR Rynek Rolny

Wszystkie gospodarstwa indywidualne, gospodarstwa rolne będące w użytkowaniu osób prawnych i jednostek nie mających osobowości prawnej o powierzchni powyżej 1 ha użytków rolnych zostały poddane powszechnemu spisowi rolnemu w terminie od 1 września do 31 października 2010 r.

Waga tego spisu jest duża w szczególności, dlatego, iż jest to pierwszy spis przeprowadzony od czasu przystąpienia Polski do struktur unijnych. Analiza jego wyników ukazuje, w jakim kierunku kroczy rolnictwo Rzeczypospolitej Polskiej. Jest jaskrawym odbiciem różnic pomiędzy raczkującym rolnictwem demokratycznej rzeczywistości roku 2002, czyli okresu poprzedniego spisu a teraźniejszością i przyświecającym jej hasłom koncentracji, globalizacji, wspólnego rynku. Departament Rolnictwa GUS udostępnił informacje sygnałną dotyczącą wyników spisu, wynika z niej jednoznacznie, iż następuje koncentracja ziemi.

Mniej o 373 tys. gospodarstw

Żeby żyć z rolnictwa, trzeba mieć minimalnie 30-50 ha ziemi. Zaczyna obowiązywać zasada, że albo rolnik staje się odpowiednio duży, albo musi zrezygnować z prowadzenia gospodarstwa, bo się z niego nie utrzyma.

Szacunki wykazują, że należy uprawiać co najmniej 30 ha w gospodarstwie, aby osiągnąć dochód zbliżony do średniej płacy.

W Polsce jest zaledwie 300 tys. gospodarstw, które żyją z rolnictwa w całości albo przynajmniej w dużym stopniu i prosperują na tyle dobrze, by stać je było na inwestycje.

Wobec 1583 tys. gospodarstw biorących dopłaty unijne tylko około 360 tysięcy wytwarza żywność na rynek. W stosunku do roku 2002 liczba gospodarstw rolnych uległa zmniejszeniu o 373 tysiące, co stanowi blisko 20 proc. różnicę, jednocześnie średnia wielkość gospodarstw zwiększyła się o 13,1 proc. do wielkości 9,50 ha. Najwięcej ubył gospodarstw o powierzchni od 1 do 5 ha użytków rolnych, bo 22,7 proc. Wzrosła grupa gospodarstw większych o powierzchni od 30 do 50 ha, bo o 11,0 proc. i aż o 28,8 proc. więcej odnotowano gospodarstw o areale upraw powyżej 50 ha.

Zmiana struktury areалу

Powierzchnia użytków rolnych ogółem w gospodarstwach powyżej 1 ha zajmuje 15005 tys. ha. W 2002 roku były to szacunki rzędu 16500 tys. ha.

Powierzchnia zasiewów w tych gospodarstwach zmniejszyła się o około 0,5 mln ha, czyli 4,3 proc., trwale użytki zielone zmalały o 10,0 proc. czyli 0,3 mln ha.

Wzrosła natomiast powierzchnia sadów o ok. 0,1 mln ha w stosunku do poprzedniego spisu o 36,0 proc. Dobre ceny, jakie osiągają rolnicy sprzedając rośliny oleiste spowodowały większe obsadzenia zarówno rzepakami jak i rzepikami, ogółem o 4,8 proc.

Zmniejszeniu uległy inne zasiewy: zboża o 5,7 proc., ziemniaki o 3,8 proc., buraki cukrowe o 0,9 proc, warzywa gruntowe o 0,2 proc.

Zmiany w produkcji zwierząt gospodarskich

W 2002 roku bydła było o 4,1 proc. mniej niż odnotowano w 2010 r. obecna liczba pogłowia wy-

nosi około 5 mln 699 tys. sztuk, nastąpiły spadki w ilościach sztuk hodowlanych innych gatunków zwierząt, trzody chlewnej jest obecnie około 14 mln 295 tys. sztuk, czyli mniej o 22 proc.; owiec jest mniej bo 254 tys. sztuk, czyli mniej o 30 proc.

Ceny w porównaniu do roku 2010

Zgodnie z danymi z pierwszej połowy kwietnia 2011 roku w porównaniu z rokiem ubiegłym, w oparciu o wielkości zawarte w Zintegrowanym Systemie Rolniczej Informacji Rynkowej MRIRW ceny na poszczególnych rynkach kształtują się następująco.

Rynek zbóż

Na targowiskach ceny rosną. Pszenica kosztuje 950-1050 zł za tonę ziarna konsumpcyjnego i 900-960 zł za tonę paszowego. Za żyto konsumpcyjne trzeba zapłacić od 810 do 855 zł za tonę, natomiast jęczmień paszowy kosztuje od 765 do 845 zł tona.

Cena kukurydzy w pierwszej połowie kwietnia to 890-100 zł za tonę.

W skupie cena pszenicy konsumpcyjnej wynosi 967 zł tona, czyli o 0,1 proc. więcej niż przed

miesiącem i jest droższa niż przed rokiem o ponad dwa razy.

Żyto przeciętnie kosztuje 792 zł za tonę i jest 2 proc. droższe niż przed miesiącem i 2,5 razy droższe niż przed rokiem.

Jęczmień paszowy można kupić za 805 zł tona i jest to wartość niższa o 1 proc. od ceny z poprzedniego miesiąca, ale w ubiegłym roku jęczmień był 2,2 razy tańszy.

Za kukurydzę płacono 85 proc. więcej niż przed rokiem i 2 proc. więcej niż przed miesiącem a kosztowała ona 920 zł tona.

Rynek mięsa

Ceny skupu: drób – za kurczętą w skupie w pierwszej połowie kwietnia płacono około 3,87 zł za kilogram, czyli więcej o 1 proc. w stosunku do poprzedniego miesiąca i o 22 proc. więcej niż w 2010 roku.

Indyki kosztowały 5,39 zł i cena ich wzrosła o 6 proc. od ubiegłego miesiąca i 25 proc. od ubiegłego roku.

Bydło jest skupowane o 19 proc. drożej niż w ubiegłym roku i 1 proc. drożej niż w ubiegłym miesiącu i osiąga wartość 5,40 zł kilogram.

Dokończenie na str. 12

Spisy Rolne z 2002 i z 2010 roku – zmiany w pogłowiu zwierząt

Gatunek zwierząt	Przeciętna obsada zwierząt gospodarskich w gospodarstwach (dużych) na 100 ha użytków rolnych 2002 r./2010 r.	Obsada zwierząt gospodarskich w gospodarstwach (małych) powyżej 1 ha użytków rolnych 2002 r./2010 r.
Bydło	38 sztuk (14,5% więcej niż w 2002 r.)	3,6 sztuki (2,8 sztuki w 2002 r.)
Trzoda chlewna	95,3 sztuki (14,8% mniej niż 2002 r.)	9 sztuk (9,0 sztuk wobec 94 w 2002 r.)
Owce	1,7 sztuk (2 sztuki w 2002 r.)	0,2 sztuki (0,2 sztuki w 2002 r.)

ŚREDNIE CENY TARGOWISKOWE (w zł) na dzień 20.04.2011 r.

Źródło: W-MODR

Targowisko/towar	Pszenica (dt)	Jęczmień (dt)	Pszenżyto (dt)	Ziemniaki (dt)	Jaja (szt)	Prosięta (para)
Biskupiec	–	–	–	130-150	0,30-0,65	–
Elbląg	–	–	–	180	0,28-0,55	–
Elk	100-110	90-100	80-90	100-120	0,50-0,70	220-250
Giżycko	90	80	75	100-120	0,32-0,70	–
Olecko	100	100-110	70	100-110	0,40-0,50	–
Orneta	70	–	–	100	0,50	–
Pisz	75-80	–	–	80-90	0,30-0,50	–
Szczytno	–	–	–	120-160	0,40-0,60	–
GUS	90,00	73,20	–	146,05	–	387,78

Dokończenie ze str. 11

Żywiec wieprzowy – w początkach kwietnia ceny skupu osiągnęły wartość 4,43 zł kilogram o 6 proc. więcej niż w ubiegłym miesiącu i o 21 proc. więcej niż w poprzednim roku.

Ceny zbytu – za drób odbiorcy płacili w przypadku kurcząt 6,18 zł

za kilogram, co jest ceną o 1 proc. wyższą niż przed miesiącem i o 22 proc. wyższą niż przed rokiem. Indyki kosztowały 8,37 zł kilogram i były droższe o 7 proc. w relacji do poprzedniego miesiąca i 10 proc. w stosunku do roku ubiegłego.

Bydło kosztowało: ćwierćtusze zbywano po 11,89 zł kilogram o 3 proc. taniej niż w marcu. Woło-

wina od ubiegłego roku podrożała o 16 proc.

Mięso wieprzowe kosztowało 6,31 zł kilogram o 4 proc. więcej niż przed miesiącem i o 17 proc. więcej niż przed rokiem.

Rynek produktów mleczarskich

Wytwórcy za masło w blokach

w kwietniu uzyskiwali 14,40 zł za kilogram – o 7 proc. mniej niż w poprzednim miesiącu. Jeśli chodzi o ceny odtłuszczonego mleka w proszku to cena jego spadła do kwoty 9,69 i była niższa od marcowej o 0,5 proc., natomiast cena pełnego mleka w proszku wzrosła o 1 proc. i wyniosła 12,60 zł kilogram. ■

LOKALNA KUCHNIA

Kalendarz pełen smaku

Anna Banaszkiewicz Gazeta Olsztyńska

Rusza tegoroczny cykl imprez pod znakiem dziedzictwa kulinarnego. Tradycyjne potrawy przygotowywane na podstawie przepisów sprzed lat i z produktów regionalnych od miejscowych dostawców mają być atutem Warmii, Mazur i Powiśla, przyciągającym turystów przez cały rok.

Żywność ekologiczna w Olsztynku

Najbliższe imprezy już w maju. 7 maja w Olsztynku odbędą się VIII Ekologiczne Targi Chłopskie organizowane przez Samorząd Województwa Warmińsko-Mazurskiego oraz Muzeum Budownictwa Ludowego – Park Etnograficzny w Olsztynku. W programie m.in. promocja, degustacje i sprzedaż certyfikowanej żywności ekologicznej i tradycyjnej, sztuka i rzemiosło ludowe, strzyżenie owiec, pokazy magii oraz sztuki i rzemiosła ludowego. Znajdą się również tradycyjne stoiska odpustowe ze słodyczami, zabawkami oraz wyrobami twórców ludowych. Tydzień później, 14 maja warto wybrać się do Morąga na Regionalne Święto Agrokuchni. Podczas imprezy odbędzie się połączony z degustacją konkurs na najlepszą regionalną potrawę z maki.

Turystów przyciąga jedzenie

Organizatorzy kalendarza imprez uważają, że na Warmię i Mazury turyści mogą przyjeżdżać cały rok, bo oprócz walorów krajoznawczych, dodatkowym atutem regionu są zdrowe i naturalne produkty żywnościowe przygotowane przez lokalnych producentów z miejscowych płodów rolnych. Bo turystów w nasze okolice na pewno nie przyciągną fast foody, ale przygotowane na bazie starych receptur ryby, wołowina, dziczyzna, kartacze, kartoflaki czy pierogi. Dlatego od kilku lat piekarnie, cukiernie, pasieki, gospodarstwa agroturystyczne i restauracje starają

się o certyfikaty dziedzictwa kulinarnego. Takie oznaczenie gwarantuje, że konsument otrzyma potrawę przygotowaną z lokalnych i naturalnych produktów rolnospożywczych. To właśnie członkowie Sieci Dziedzictwa Kulinarnego wiodą prym na większości imprez wchodzących w skład kalendarza imprez kulinarnych. Prezentując swoje wyroby i przetwory, umożliwiają zwiedzającym poznanie i degustację tradycyjnej, lokalnej, a przy tym wysokiej jakości żywności.

Kalendarz na cały rok

Władze regionu stawiają właśnie na takie zdrowe, oryginalne jedzenie, dlatego zaproponowały kalendarz imprez promujących żywność przez cały rok. W kolejnych miesiącach w różnych miastach Warmii i Mazur organizowane są jarmarki wielkanocne i wigilijne, święta ryby, mleka, ziół, miodu, chleba, pierogów czy kartofla oraz festiwale kultury łowieckiej i runa leśnego. Celem imprez jest promowanie żywności opartej na surowcach pochodzenia lokalnego, kultywowanie, propagowanie i pogłębianie wiedzy o tradycjach kuchni regionalnej Warmii, Mazur i Powiśla, ochrona regionalnego dziedzictwa kulinarnego oraz promocja zakładów gastronomicznych i gospodarstw agroturystycznych z regionu Warmii, Mazur i Powiśla.

Działanie jest realizowane w ramach projektu „Kalendarz imprez promujących produkt regionalny Warmii i Mazur” w ramach Osi Priorytetowej 1 „Przedsiębiorczość”, Działanie 1.3 „Wspieranie wytwarzania i promocji produktów regionalnych” ze środków Regionalnego Programu Operacyjnego Warmia i Mazury na lata 2007-2013. Projekt zakłada wszechstronną i kompleksową promocję regionalną poprzez opracowanie, aktualizację i wydanie kalendarza imprez regional-

nych promujących żywność naturalną, tradycyjną, lokalną i re-

gionalną województwa warmińsko-mazurskiego. ■

Kalendarz imprez regionalnych promujących żywność naturalną, tradycyjną, lokalną i regionalną woj. warmińsko-mazurskiego w 2011 roku

Nazwa imprezy	Termin
VIII Ekologiczne Targi Chłopskie Muzeum Budownictwa Ludowego Park Etnograficzny w Olsztynku	7-8 maja (sobota, niedziela)
Święto Agrokuchni w Morągu	14 maja (sobota)
Festiwal Kultury Łowieckiej Muzeum Kultury Ludowej w Węgorzewie	2 lipca (sobota)
Festiwal potraw z mięsa drobiowego w Nidzicy	9 lipca (sobota)
Festiwal potraw z mięsa wieprzowego, wołowego, jagnięcego, koziego w Mrągowie	23 lipca (sobota)
Święto Mazurskiego Kartoflaka w Szczytnie	6 sierpnia (sobota)
Festiwal Pogranicza Kartaczewo 2011 Gołdap	7 sierpnia (niedziela)
Warmińska Uczta Pierogowa w Biskupcu i Biesowie	13 sierpnia (sobota)
Święto Mleka w Olecku	14 sierpnia (niedziela)
Święto Ziół Muzeum Budownictwa Ludowego Park Etnograficzny w Olsztynku	14 sierpnia (niedziela)
Święto Ryby w Iławie	20-21 sierpnia (sobota, niedziela)
Nasze Kulinarne Dziedzictwo – Smaki Regionów Lidzbark Warmiński	27 sierpnia (sobota)
Festiwal Smaki Warmii Mazur i Powiśla w Olsztynie WMOBR w Olsztynie Muzeum Budownictwa Ludowego Park Etnograficzny w Olsztynku	3-4 września (sobota, niedziela)
IX Ekologiczne Targi Chłopskie Muzeum Budownictwa Ludowego Park Etnograficzny w Olsztynku	3-4 września (sobota, niedziela)
Festiwal Runa Leśnego w Piszcu	10 września (sobota)
Święto Miodu w Elku	24 września (sobota)
Święto Chleba w Elblągu	24 września (sobota)
Dzień Placków Ziemniaczanych w Ostródzie	8 października (sobota)
Jarmark Wigilijny Muzeum Budownictwa Ludowego Park Etnograficzny w Olsztynku	18 grudnia (niedziela)

ZŁOTE JABŁKO

Tytuł Rolnika – Farmera trafił do Szwarcenowa

Stanisław R. Ulatowski Gazeta Olsztyńska

Tytuł Rolnik-Farmer Roku 2010 w ogólnopolskim konkursie zdobyło gospodarstwo „Ziemar” ze Szwarcenowa w powiecie Nowe Miasto Lubawskie. Nagrodę – „Złote Jabłko” – w kategorii rolniczych przedsiębiorstw produkcyjnych odebrali w Warszawie Krystyna i Zbigniew Ziejewscy, właściciele rolniczo-usługowego przedsiębiorstwa, które funkcjonuje już 17 lat.

Ogólnopolski konkurs

Konkurs, którego siedemnastą edycję podsumowano, ma za zadanie wyłonić najlepszych rolników z terenu całego kraju, którzy uzyskują znakomite wyniki ekonomiczne, są zaradni, nowoczesni oraz pomysłowi. Nagroda „Złote Jabłko” nazywana jest niekiedy „rolniczym Oskarem”, dlatego jest cenionym wyróżnieniem w agrobiznesowej branży.

Dobrze zarządzany areal

Uzyskanie szaczonego tytułu „Rolnik – Farmer Roku” jest nie lada sztuką, bowiem trzeba przejść przez gęstą weryfikację kapituły konkursu, liczącej kilkanaście osób.

Do siedemnastej edycji konkursu, przez różne instytucje związane z rolnictwem, zgłoszono około 400 osób. Po kolejnych wizytach członków kapituły w gospodarstwach i przedsiębiorstwach oraz dalszych weryfikacjach, do ostatniego etapu dotarło 60 podmiotów. Spośród nich zostali ostatecznie wyłonieni laureaci.

Zdobywcy Złotego Jabłka – Krystyna i Zbigniew Ziejewscy Fot. Stanisław R. Ulatowski

– Nasze gospodarstwo do konkursu zostało zgłoszone przez Warmińsko-Mazurski Ośrodek Doradztwa Rolniczego. Jesteśmy zaszczyceni uzyskaniem tytułu i wysoką oceną kapituły, tym bardziej, że w ubiegłym roku, w tym samym konkursie, zdobyliśmy wyróżnienie – mówi Zbigniew Ziejewski, właściciel „Ziemaru”.

Spółka „Ziemar” gospodaruje na gruntach o powierzchni liczącej ponad tysiąc hektarów. W produkcji roślinnej dominuje uprawa zbóż – głównie pszenica konsumpcyjna, jęczmień, pszenżyto, owies, kukurydza na ziarno oraz rzepak. Gospodarstwo wyspecjalizowane jest w uprawie kwalifikowanego materia-

łu siewnego i posiada licencję na jego rozprowadzanie.

Święto Gęsi już od ośmiu lat

Produkcja zwierzęca rodzinnej firmy rolniczej ze Szwarcenowa jest również istotnym elementem jej działalności. Obejmuje głównie chów gęsi, indyków i kurecząt brojlerów. Hodowla drobiu prowadzona jest w nowoczesnych obiektach, wyposażonych w linie pojenia, karmienia i wentylacji.

Państwo Ziejewscy zaangażowani są w działalność społeczną i samorządową. Są członkami i założycielami grup producenckich, a pani Krystyna od ośmiu lat organizuje znane Ogólnopolskie Święto Gęsi w Biskupcu Pomorskim. ■

Rolnictwo

sprzedam

FERMA drobiu 5000m² – sprzedam, 512-264-447.

ŁADOWACZE czołowe do wszystkich marek ciągników rolniczych, osprzęt i inne maszyny rolnicze. Sprzedaż, montaż, serwis. 510-763-736, 87/429-14-81.

inne

DOBRE POŻYCZKI! NISKIE OPROCENTOWANIE, NA OŚWIADCZENIE, POD DOPLATY DLA ROLNIKÓW. WYSOKIE LOKATY, KORZYSTNE UBEZPIECZENIA, W TYM OC/AC. SKOK RAFINERIA, OLSZTYN, TEL. 89-527-77-27/23, UL. PARTYZANTÓW 65.

Zwierzęta

sprzedam

BERNEŃCZYKI szczenięta, 506-07-39-76

LABRATORY, goldeny, yorki, www.sforaznadziejiora.olsztyn.pl 604-379-260..

MASTIFY tybetańskie szczenięta -puchaty obrońca rodziny. 0-604-379-260 www.sforaznadziejiora.olsztyn.pl 604-379-260.

Praca

dam pracę

ZATRUDNIĘ w gospodarstwie, 782-265-594.

ROLTOP DEUTZ FANH
maszyny rolnicze i komunalne

* Cedry Małe k/Gdańska
tel. (0-58) 683 61 15, kom. 505 135 002
www.roltop.pl

ROLTOP – solidnym partnerem każdego gospodarstwa.

Pielęgnacja i ochrona strąkowych

mgr inż. Zdzisław Grabowski

specjalista ds. produkcji roślinnej i programów rolnośrodowiskowych

Niekwestionowane walory paszowe i plodozmianowe roślin strączkowych, od wielu lat nie mają właściwego odzwierciedlenia w strukturze zasiewów. Zdecydowanie za mało uprawia się ich w wielu gospodarstwach, nawet w gospodarstwach trzodziarskich, gdzie byłyby doskonałym komponentem własnych mieszanek pasz treściwych. Jednym z ważnych powodów takiego stanu rzeczy, obok wielu innych, jest problem pielęgnacji i ochrony. To nadal słabe ogniwo w technologii uprawy roślin strączkowych. Proste zabiegi i właściwa profilaktyka nie zawsze są doceniane, natomiast często kosztowna chemiczna ochrona nie w pełni spełnia swoje zadanie. W porównaniu do ochrony zbóż, kukurydzy czy rzepaku, gama dostępnych pestycydów – szczególnie do zastosowania nalistnego, w ochronie strączkowych jest ograniczona.

Co ma wpływ na plon?

Pielęgnację i ochronę plantacji strączkowych powinno się traktować kompleksowo, zwracając uwagę na elementy profilaktyczne, następnie na mechaniczne zabiegi pielęgnacyjne i w razie potrzeby na zastosowanie chemicznych środków ochrony.

Właściwe efekty plonotwórcze roślin strączkowych można uzyskać, jeśli zostaną spełnione podstawowe czynniki agrotechniczne, jak: dobór stanowiska i gleby, poprawne nawożenie, jakość i przygotowanie nasion, właściwa pielęgnacja mechaniczna oraz chemiczna ochrona. Poważny wpływ na plonowanie będą więc zabiegi wykonane już jesienią – dobór stanowiska, dobra orka przedzimowa oraz wiosną – dobór materiału, zaprawianie nasion, poprawne nawożenie, dobre przygotowanie pola do siewu, wczesny i staranny siew. Również w okresie posiewnym i wczesnego lata są zabiegi, które mają duży wpływ na wydajność i jakość nasion strączkowych. Starannie przeprowadzona pielęgnacja i ochrona roślin strączkowych w okresie lata, może decydować nawet o około 35% wzroście plonów oraz wpłynąć na zmniejszenie uszkodzeń nasion przez szkodniki, np. pachówkę czy strąkowca. Planując uprawę strączkowych należy więc z troską zadbać o:

- stosowanie plodozmianu i wy-

bór właściwego stanowiska – zmianowanie (plodozmian) jest ważnym elementem agrotechnicznym w uprawie strączkowych. Pozwala ograniczyć liczebność wielu organizmów szkodliwych (agrofagów). Zaleca się, aby strączkowe były uprawiane na tym samym stanowisku nie wcześniej jak po 4 latach. Błędem byłby siew strączkowych w stanowiskach po strączkowych, z uwagi na zagrożenie masowego występowania chwastów, chorób i szkodników. Należy wybierać stanowiska o uregulowanych stosunkach wodnych, wolne od chwastów wieloletnich i rozlogowych.

- dobór odmiany – do uprawy dobrać odmiany gatunków strączkowych, które są dobrze przystosowane do lokalnych warunków glebowo-klimatycznych, a zwłaszcza takie, które są mało podatne na uszkodzenia powodowane przez szkodniki i na porażenia przez choroby grzybowe. Odmiany dostosowane do lokalnych warunków środowiska, szczególnie odmiany bobiku i lubinu wąskolistnego, cechują się szybszym wzrostem i lepszym plonowaniem, nawet podczas mniej sprzyjających warunków pogodowych. Dobry wybór odmiany o szybkim rytmie wzrostu i na przykład o zwiększonej powierzchni blaszek liściowych, pozwala roślinom uprawnym zwiększyć potencjał konkurencyjny względem chwastów.

- prawidłowe zrównoważone nawożenie – dla strączkowych, szczególnie dla bobiku, wskazane jest uzyskanie właściwego lekkiego zasadowego odczynu gleby. W przypadku gleb kwaśnych proces wapnowania należy rozłożyć na kilka sezonów. Zaleca się wykonanie

Tabela 1. Środki chemiczne stosowane w ochronie bobiku

Wyszczególnienie	Środki ochrony zalecane		Termin stosowania
	nazwa	dawka	
Zwalczanie chwastów			
Chwasty dwuliścienne m.in. gorczyca polna, gwiazdnica pospolita, komosa biała, poziomnik, tasznik pospolity, tobołki pol.	Afalon dyspersyjny 450 SC	1.5-2.0 l/ha	Opryskiwać bezpośrednio po wysiewie nasion bobiku
Chwasty dwuliścienne różne gatunki chwastów, głównie chwastnicę i inne	Stomp 330 EC	4.0 l/ha	Oprysk plantacji bezpośrednio po wysiewie nasion, najpóźniej do 3 dni po siewie
Chwasty jednoliścienne perz właśc. wiechlina roczna	Fusilade Forte 150 EC	0,75-1,0 l/ha	Zastosować po wschodach bobiku od fazy 2-3 liści bobiku, gdy perz lub wiechlina roczna są w fazie 4-6 liści
	Targa Super 05 EC + adiuwant Atpol	1,0 + 1.5 l/ha	
Zaprawianie nasion oraz zwalczanie chorób grzybowych			
Różne patogeny grzybowe	Sarfun T 65 DS	200 g na 1 dt nasion w 800 ml wody	Przygotowanie zaprawy i zaprawianie nasion wg. informacji na etykiecie. Zaprawiać na mokro przed siewem
Askochytoza, plamistości liści bobiku, rdza	Dithane NeoTec 75 WG	2,0-3.0 kg/ha	Oprysk po pierwszych wyraźnych objawach chorób grzybowych na liściach bobiku
Askochytoza, plamistości liści bobiku, rdza	Sumilex 500 SC	1.5 l/ha	Oprysk w fazie do końca kwitnienia, 300 l wody, oprysk drobnokroplisty
	Bravo 500 SC	3.0 l/ha	
Zwalczanie szkodników			
Mszyce, strąkowiec bobowy	Bulldock 025 EC	0.25 lub 0.3 l/ha	Oprysk plantacji w okresie pojawienia się szkodników w uprawie. Na strąkowca po przekwit.1-go piętra kwiat. i powtórzyć po 12 dniach
Mszyce, strąkowiec bobowy	Decis 2,5 SC	0.3 l/ha	Opryskiwać w chwili pojawienia się kolonii mszyc. lub oprzędzików. Na strąkowca – w okresie przekwit.1-go piętra kwiatów i powtórzyć po 12 dniach
Oprzędziki	Bulldock 025 EC	0.25-0.3 l/ha	Wykonać oprysk po zauważeniu chrząszczy lub pierwszych objawów uszkodzeń liści
	Decis 2,5 SC	0.3 l/ha	

Źródło: opracowanie autora na podstawie publikacji naukowych i zaleceń IOR

analizy składu chemicznego gleby i w planowanym nawożeniu dawki wyliczyć w oparciu o zanalizowaną zasobność gleb.

- mechaniczne zabiegi w uprawach późniejszych – w celu zapewnienia roślinom optymalnych warunków do wzrostu, konieczne jest staranne przygotowanie przedplonu. Strączkowe należy wysiewać w stanowisku, na którym wykonano orkę jesienną. Zabieg ten ma duże znaczenie fitosanitarne, gdyż pozwala przykryć warstwę gleby zimujące formy larw, nasiona chwastów oraz zarodniki grzybów chorobotwórczych. Ponadto orka jesienna pozwala mechanicznie zniszczyć niektóre gatunki szkodników, np. pędraki, drutowce, a ponadto rozdrabnia resztki późniejsze, które ulegają szybszemu rozkładowi.

- mechaniczne zwalczanie

chwastów przed i po wschodach – w celu zniszczenia chwastów przed wschodami, zalecany jest zabieg bronowania, które należy wykonać płytko, aby zęby bron nie miały kontaktu z siewkami. W tym okresie zwalczą się głównie siewki chwastów o mniejszych wymaganiach termicznych, jak tobołki polne, komosę i przetaczniki. Po wschodach strączkowych bronowanie można jeszcze wykonać od fazy 3 liści do okresu, w którym rośliny uprawne osiągną wysokość około 15 cm.

- dobór i prawidłowe stosowanie środków chemicznych – dotyczy to w zasadzie upraw w gospodarstwach ekologicznych generalnie nie można stosować środków chemicznych; wyjątkiem są preparaty zarejestrowane do stosowania w gospodarstwach ekolo-

gicznych. Na przykład w ochronie bobiku dozwolonym fungicydem jest Tiotar 800 SC w dawce 2 l/ha, na mączniaka prawdziwego.

Wykaz środków ochrony roślin do stosowania w rolnictwie ekologicznym można znaleźć na stronie internetowej www.ior.poznan.pl.

Dobór pestycydów w chemicznej ochronie plantacji strączkowych w gospodarstwach konwencjonalnych przedstawiają załączone tabele 1, 2, 3.

Pielęgnacja mechaniczna

Chodzi o bronowanie zasiewów. Jest to zdrowy, ekonomiczny zabieg profilaktyczny. Wskazane jest bronowanie plantacji na około 3–5 dni przed wschodami roślin. Szczególnie uzasadnione to może być na glebach cięższych, gdy tworzy się skorupa glebowa. Zabieg taki może zniszczyć nawet do 70% populacji chwastów, które praktycznie są jeszcze niewidoczne. Ponadto występuje korzystny efekt regulacji stosunków wodno-powietrznych. Bronowanie najlepiej wykonać ukośnie lub prostopadłe do kierunku siewu.

Właściwie prawie zawsze powinno uwzględnić się przynajmniej jeden zabieg bronowania. Zaleca-

ne jest również drugie bronowanie pielęgnacyjne upraw strączkowych – po wschodach, gdy rośliny osiągną wysokość 6–8 cm. Jest to bezpieczna faza rozwoju roślin strączkowych, bez obawy ich uszkodzenia. W praktyce jest to nie doceniany i na ogół rzadko stosowany zabieg pielęgnacyjny. W tej fazie można dodatkowo zmniejszyć o około 20% populację chwastów oraz korzystnie wpłynąć na ewentualne zaskorupienie gleby i dostęp powietrza do strefy korzeniowej. Zabieg taki należy przeprowadzić w warunkach optymalnych, podczas bezdeszczowej pogody, ukośnie lub prostopadłe do rzędów, używając niezbyt ciężkich bron.

Ochrona chemiczna

Można ją przeprowadzić na dwa sposoby.

1. Profilaktycznie – część zabiegów powinno przeprowadzić się przed siewem – zaprawianie nasion przed chorobami grzybowymi i szkodnikami, np. oprzędzikami, natomiast inne zabiegi wykonać wkrótce po siewie, np. posiewny oprysk chwastobójczy Afalonem.

2. Interwencyjnie – zabiegi takie wykonane są w zasadzie po wschodach roślin, po ocenie poziomu

Jednym ze sposobów ograniczania chorób jest zaprawianie nasion oraz opryskiwanie roślin już w okresie wegetacji. Jednak w przypadku łubinu sprawa nie jest taka prosta, gdyż dobór fungicydów zarejestrowanych przez IOR jest bardzo ograniczony Fot. Anna Uranowska

szkodliwości dominujących patogenów. Ten sposób regulacji nasilenia patogenów: chwastów, chorób czy szkodników jest szczególnie istotny, jeśli nie przeprowadzono

skutecznej pielęgnacji mechanicznej – zwalczania chwastów, lub jeśli wystąpi duże nasilenie chorób grzybowych bądź szkodników.

Pomocna przy podejmowaniu

REKLAMA

SCHŁADZALNIKI DO MLEKA

eko-BART
SCHŁADZALNIKI DO MLEKA

- sprzedaż schładzalników do mleka
- duży wybór, różne pojemności i marki
- serwis i naprawa schładzalników do mleka i urządzeń chłodniczych
- dojarki przewodowe
- odbiór folii rolniczej, worków BIG BAG

tel. 604 901 601 • tel. 791 183 255

11-200 Bartoszyce
ul. Kopernika 5
tel. 89 762 08 88
e-mail: biuro@eko-bart.pl
www.eko-bart.pl

KONKURENCYJNE CENY !

Przedsiębiorstwo Obsługi Rolnictwa **87-300 Brodnica**
„SZYMAŃSKI” ul. Podgórna 65a
www.szymanski.com.pl

Stacja Kontroli Opryskiwaczy tel. 56 697 71 57, fax 56 697 61 56

KUPUJĄC CIĄGNIK FARMER NOWY ŁADOWACZ CIOŁOWY DOSTRZĘCZ - PROMOCYJNEJ NISKIEJ CENY

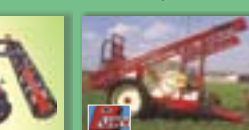

Nowość

- Moc 87/8 KM
- Silnik Perkins 4-cyl
- Silnik EURO III A
- Skrzynia biegów 24+24 z rewersem
- Gwarancja 24 miesięcy

AKPIL

ZUPTOR

CZĘŚCI ZAMIENNE do OPRYSKIWACZY
BURY, KRUKOWIAK, PILMET

REMONTY, NAPRAWY

decyzji, kiedy należy wykonać potrzebny zabieg, może być integrowana metoda ochrony roślin. Opis tej metody i jej zastosowanie w praktyce przedstawiają dostępne publikacje, np. ulotka „Integrowana metoda ochrony roślin”. Kluczowym elementem w tej metodzie jest pojęcie progu szkodliwości. Określa on takie nasilenie patogena – w ilości chwastów danego gatunku na jednostce powierzchni, czy w procentach porażonych liści lub w sztukach szkodnika na roślinie – po przekroczeniu którego spada plon rośliny uprawnej. Polecana ulotka przedstawia przykładowe parametry progów dla niektórych gatunków roślin uprawnych.

Pielęgnacja i ochrona plantacji bobiku

We wczesnych fazach rozwoju bobiku należy zwalczać oprzędziki – małe szare chrząszcze, które w charakterystyczny sposób wygryzają brzegi blaszek liściowych. Oprysk należy wykonać po zaobserwowaniu pierwszych objawów żerowania, gdy uszkodzonych jest około 10% liści bobiku. W okresie późniejszym zwalczanie tych szkodników jest nieefektywne, gdyż największe szkody powodują larwy oprzędzików w glebie. Niszczą brodawki korzeniowe i w konsekwencji ograniczona zostaje możliwość pobierania azotu przez zaatakowane rośliny.

Pojawiające się plamy na liściach i łodygach lub zamieranie wierzchołków roślin bobiku, mogą sygnalizować obecność chorób grzybowych, głównie plamistości czekoladowej lub askochytozy. Konieczny w takiej sytuacji będzie oprysk wybranym fungicydem. Zalecane chemiczne środki ochrony bobiku przedstawia tabela 1.

Pielęgnacja i ochrona plantacji grochu

Skuteczna ochrona plantacji grochu polega na wykorzystaniu znanych i dostępnych metod zwalczania chorób, chwastów oraz szkodników. W technologii tej nie można ograniczyć ochrony tylko do wyboru i zastosowania środków chemicznych. W grochu zakres polecanych środków ochrony i możliwości wyboru są mniejsze niż w przypadku ochrony innych upraw rolniczych. Ważną rolę powinny spełnić profilaktyka, poprawnie i dobrze wykonane uprawki w zespole uprawek poźniowych, a po wschodach zasiewów mechaniczne zabiegi pielęgnacyjne. W praktyce rolnika powinno być staranne bronowanie plantacji po wschodach grochu, np. dwu- lub

trzykrotnie, co 5-7 dni. To zagadnienie jest najczęściej bagatelizowane w gospodarstwach konwencjonalnych, natomiast w gospodarstwach ekologicznych jest zasadą i dobrą praktyką rolniczą.

Chemiczną ochronę profilaktycznie powinno rozpocząć zaprawianie nasion. Zalecane chemiczne środki ochrony dla grochu przedstawia tabela 2.

Pielęgnacja i ochrona plantacji łubinu

Łubin wąskolistny, podobnie jak inne uprawy, jest atakowany przez szkodniki (w mniejszym stopniu niż inne strączkowe) oraz choroby grzybowe takie jak: antraknoza, fuzaryjne więdnienie roślin, zgorzel siewek, zgnilizna, mączniak prawdziwy i rdza łubinu. Jednym ze sposobów ograniczania chorób jest zastosowanie fungicydów przez zaprawianie nasion oraz opryskiwanie roślin już w okresie wegetacji. Jednak w przypadku łubinu sprawa nie jest taka prosta, gdyż dobór fungicydów zarejestrowanych przez IOR jest bardzo ograniczony. Ochrona chemiczna ogranicza się do dwóch preparatów oraz do dwóch fungicydów do opryskiwania po wschodach. Najgroźniejszą chorobą jest antraknoza łubinu, która objawia się zahamowaniem rozwoju roślin i związaniem się końców pędu. Po zaobserwowaniu pierwszych objawów należy zastosować jeden z zarejestrowanych przeciwko tej chorobie fungicydów: Bravo Plus 500 SC lub Gwarant 500 SC. W warunkach wysokiej wilgotno-

Tabela 2. Środki chemiczne stosowane w ochronie grochu pastewnego

Wyszczególnienie	Środki ochrony zalecane		Termin stosowania
	nazwa	dawka	
Zwalczanie chwastów			
Chwasty dwuliścienne różne gatunki chwastów	Afalon dyspersyjny 450 SC	1.5 l/ha	Oprysk bezpośrednio po wysiewie nasion grochu pastewnego w siewie czystym lub w mieszance z innymi strączkowymi
Chwasty dwuliścienne różne gatunki	Basagran 480 SL + Adpros 850 SL /adiuwant/	2,5 l/ha + 1.0-1.5 l/ha adiuwantu	Oprysk zasiewów po wschodach albo w nieco późniejszych fazach rozwojowych chwastów
Chwasty jednoliścienne perz właśc. wiechlina roczna	Fusilade Forte 150 EC Targa Super05 EC	0,75-1,0 l/ha 2,0-2.5 l/ha	Zastosować po wschodach od fazy 2-3 liści grochu, gdy perz lub wiechlina roczna są w fazie 4-6 liści
Zaprawianie nasion oraz zwalczanie chorób grzybowych			
Różne patogeny grzybowe	Sarfun T 450 FS	550 ml na 1 dt nasion w 1 l wody	Nasiona zaprawiać na mokro przed ich wysiewem
Askochytoza, rdze grochu	Dithane NeoTec 75 WG	2,0-2.75 kg/ha	Oprysk po pierwszych wyraźnych objawach chorób grzybowych na roślinach
Zwalczanie szkodników			
Mszyce	Bulldock 025 EC	0.25 l/ha	Oprysk plantacji w okresie pojawienia się mszyc
Mszyce	Decis 2,5 SC	0.25-0.3 l/ha	Oprysk w chwili pojawienia się kolonii mszyc. Możliwość stosowania zarówno na plantacjach ki w siewie czystym, jak i w mieszankach ze zbóżami i innymi strączkowymi
Oprzędziki	Decis 2,5 SC	0.3 l/ha	Wykonać oprysk po zauważeniu chrząszczy lub pierwszych objawów uszkodzeń liści Możliwość stosowania zarówno na plantacjach ki w siewie czystym, jak i w mieszankach ze zbóżami i innymi roślinami uprawnymi.

Źródło: opracowanie autora na podstawie publikacji naukowych i zaleceń IOR

Tabela 3. Środki chemiczne stosowane w ochronie łubinu wąskolistnego

Wyszczególnienie	Środki ochrony zalecane		Termin stosowania
	nazwa	dawka	
Zwalczanie chwastów			
Chwasty dwuliścienne różne gatunki	Stomp 330 EC	4,0 l/ha	Oprysk plantacji bezpośrednio po wysiewie nasion
Chwasty dwuliścienne różne gatunki	Goltix 70 WG	4,0 kg/ha	Oprysk zaraz po siewie. Skuteczność zwalczania chwastów na poziomie 95%
Chwasty dwuliścienne różne gatunki	Guardian 840 EC	2,5 l/ha	Oprysk zaraz po siewie. Skuteczność zwalczania chwastów wysoka, na poz. 97%
Chwasty jednoliścienne właśc. wiechlina roczna	perz Fusilade forte 150 EC	0,75-1,0 l/ha	Oprysk plantacji po wschodach, na chwasty jednoliścienne, w fazie 2-3 liści łubinu
Chwasty jednoliścienne właśc. wiechlina roczna	perz Targa 10 EC	2,0-3,0 l/ha	Zastosować po wschodach łubinu przy występujących chwastów jednoliściennych
Profilaktyka i zwalczanie chorób grzybowych			
Różne patogeny grzybowe	Sarfun 450 PS	550 ml na 1 dt nasion w 1 l wody	Zaprawiać nasiona na mokro bezpośrednio przed ich wysiewem
Antraknoza łubinu	Bravo Plus 500 SC lub	2,0 l/ha	Opryskiwać rośliny z chwilą pojawienia się pierwszych objawów chorób. Zabieg ewentualnie powtórzyć po 10-14 dniach
	Gwarant 500 SC	2,0 l/ha	
Zwalczanie szkodników			
Oprzędziki	Mesuroil 500 FS	1,0 l na 1 dt nasion	Zaprawiać nasiona na mokro przed ich wysiewem.

Źródło: opracowanie autora na podstawie publikacji naukowych i zaleceń IOR

ści, sprzyjającej występowaniu choroby – zabieg należy powtórzyć. Zwyczaj w trakcie wegetacji łubinu konieczna jest ochrona roślin przed

zachwaszczeniem. Zalecane pestycydy, zgodnie z rejestrem środków ochrony IOR, przedstawia tabela 3.

Trwałe użytki zielone w PROW 007-2013

mgr inż. Maria Jankowska

główny specjalista, WMOBR w Olsztynie

Łąki i pastwiska zostały ukształtowane w wyniku długoletniej działalności człowieka, czyli w wyniku koszenia, wypasu lub kombinacji tych dwóch form użytkowania. Przy jednorodnej i długotrwałej gospodarce roślinność tych siedlisk osiągnęła ustabilizowany stały skład gatunkowy. Ekosystemy takie są bardzo cenne z punktu widzenia ochrony przyrody, ponieważ stanowią siedliska cennych roślin i zwierząt nierzadko zagrożonych wyginięciem. Są tym cenniejsze im większa bioróżnorodność istnieje w danym ekosystemie. Chcąc zachować te typy łąk konieczne jest podtrzymywanie i propagowanie tradycyjnych metod gospodarowania. Pakiety 3, 4 i 5 realizowane w ramach programu rolnośrodowiskowego są najlepszą formą czynnej ochrony przyrody.

Nieporządne nawożenie

Wpływ na różnorodność biologiczną łąk i pastwisk ma zarówno intensyfikacja jak i zaprzestanie gospodarowania. Zmiana intensywności użytkowania może być wywołane m.in. zmiany w nawożeniu. Wzrost nawożenia jest czynnikiem faworyzującym niektóre gatunki traw, które powodują wypieranie z runi roślin dwuliściennych (szczególnie motylkowych). Natomiast brak nawożenia półnaturalnych łąk wilgotnych i świeżych powoduje wycofywanie się z tych użytków roślin preferujących siedliska żyzne. Stosowanie nawożenia stanowi bezpośrednie zagrożenie dla łąk trzęślicowych i selernicowych oraz muraw ciepłolubnych i słonorośli. Wprowadzenie nawozów do wód gruntowych może mieć negatywny skutek na torfowiska i łąki bagienne, które są nimi zasilane.

Wpływ pokosów

Zmiana częstotliwości koszenia to następny czynnik, który ma wpływ na skład gatunkowy runi. Koszenie jest jednym z głównych czynników powstania łąkowych zbiorowisk roślinnych i wykształcenia się specyficznej kombinacji gatunków, które je tworzą. W trakcie tego zabiegu roślina traci prawie całą powierzchnię asymilacyjną. Charakterystyczną cechą kośnego użytkowania łąki jest jego cy-

kliczny charakter, co powoduje, że rośliny przystosowują się do niego. Na skład botaniczny runi łąkowej mają wpływ takie czynniki jak: termin zbioru i pokosu, wysokość koszenia i jego częstotliwość. Przyspieszenie i pokosu wraz ze zwiększoną częstotliwością wykonywania tego zabiegu powoduje zwiększenie udziału w runi gatunków niskich. Późne koszenie sprzyja gatunkom wysokim i późno kwitącym. Zakwitanie i wydawanie nasion przyczynia się do zwiększenia stabilności florystycznej łąki dzięki uzupełnieniu banku nasion w glebie. Zbyt niskie koszenie, zwłaszcza wysokich traw oraz roślin dwuliściennych, powoduje pozbawienie ich liści przyziemnych wpływając niekorzystnie na zdolność regeneracji runi. Zwiększenie częstotliwości koszenia, szczególnie na siedliskach mniej zasobnych, powoduje szybsze wyczerpywanie się składników pokarmowych w glebie. Częste i niskie koszenie eliminuje także ptactwo gnieźdzące się na łąkach.

Obsada zwierząt

Podobny skutek ma także zwiększenie obsady zwierząt na pastwiskach. Eutrofizacja siedliska spowodowana przez odchody zostawione przez zwierzęta, silne ubijanie gleby (brak tlenu w warstwie korzeniowej) oraz silne zgryzanie runi powodują spadek bogactwa gatunkowego oraz ekspansję gatunków przystosowanych do zaistniałych warunków (np. śmiałka darniowego i sitów). Zmniejszenie różnorodności florystycznej pociąga za sobą negatywne zmiany także w faunie bezkręgowej.

Poziom wód gruntowych

Odwadnianie (obniżenie poziomu wód gruntowych) stanowi kolejny powód negatywnych zmian w różnorodności biologicznej łąk i pastwisk. Dotyczy ono szczególnie łąk założonych na glebach organicznych. Zbyt duży odpływ wód powoduje mineralizację wierzchniej warstwy gleby organicznej przyczyniając się do eutrofizacji siedliska. Zmniejszenie wilgotności podłoża powoduje eliminację z runi gatunków wilgociolubnych. Zjawiska te powodują zubożenie roślinności

porastającej odwodnione siedlisko i związanej z nią fauny. Coraz większy brak wody na terenach rolniczych powoduje wkraczanie pól uprawnych na tereny, które dotychczas były użytkowane łąkarsko. Zamiana trwałych użytków zielonych w pola uprawne stanowi zagrożenie bezpowrotnej zagłady specyficznych ekosystemów łąkowych i organizmów z nimi związanych. Zjawisko to dotyczy szczególnie dwukośnych łąk świeżych, ciepłolubnych muraw oraz pastwisk na siedliskach świeżych.

Uwaga na maszyny

Mechanizacja, która związana jest z intensyfikacją rolnictwa także w znaczący sposób oddziałuje na zróżnicowanie gatunkowe flory i fauny zamieszkującej łąki. Wprowadzenie na te siedliska ciężkich maszyn zmienia stosunki powietrzno-wodne w glebie oraz powoduje niszczenie struktury użytkowanej roślinności. Resultatem negatywnych zmian w roślinności jest także zmniejszenie się zróżnicowania gatunkowego fauny. Wzrost mechanizacji zbioru siana jest przyczyną ubożenia roślinności łąk jednokośnych.

Płatności z Unii

Program rolnośrodowiskowy PROW 2007-2013 zawiera trzy pakiety związane z trwałymi użytkami zielonymi. Są to:

Pakiet 3. – Ekstensywne trwałe użytki zielone (Rolnicy rozpoczynający program rolnośrodowiskowy w roku 2011 mogą go realizować tylko na działkach rolnych położonych na obszarach Natura 2000).

Pakiet 4 – Ochrona zagrożonych gatunków ptaków i siedlisk przyrodniczych poza obszarami Natura 2000 i Pakiet 5 – Ochrona zagrożonych gatunków ptaków i siedlisk przyrodniczych na obszarach Natura 2000. Pakiety 4 i 5 składają się z 10 wariantów. Warianty i wymagania są takie same dla obu pakietów, różnią się one tylko tym, czy działka rolna jest położona w obrębie sieci Natura 2000, czy poza nią oraz wysokością płatności.

Aby otrzymywać płatności w ramach pakietu 4 lub 5 rolnik powinien posiadać dokumentację przyrodniczą sporządzoną przez eksperta botanika i/lub ornito-

loga oraz wspólnie z nim lub z doradcą rolnośrodowiskowym opracować pięcioletni plan działaności. Dokumentacja przyrodnicza jest sporządzana na podstawie inwentaryzacji terenowej. Dokumentacja ornitologiczna (na potrzeby wariantów 4.1 i 5.1) opisuje siedliska lęgowe 10 gatunków ptaków gniazdujących na trwałych użytkach zielonych zagrożonych wyginięciem i dotyczy: błotniaka łąkowego, derkacza, czajki, biegusa zmiennego, kszyska, dubelta, kulika wielkiego, rycyka, krwawodzioba i wodniczki oraz określa szczegółowe wymagania co do sposobu gospodarowania na obszarze objętym wariantem. Dokumentacja botaniczna (sporządzana dla wariantów od 4.2 do 4.10 i 5.2 do 5.10) ma za zadanie określić typ siedliska występującego na trwałych użytkach zielonych w gospodarstwie. Po zakwalifikowaniu działki rolnej lub jej części do wybranego wariantu, w każdym przypadku ekspert określa sposób użytkowania. Działka może być objęta: użytkowaniem kośnym, pastwiskowym lub kośno-pastwiskowym.

Dokumentację przyrodniczą dla wariantów 4.1 i 5.1 (Ochrona siedlisk lęgowych ptaków poza i na obszarach Natura 2000) sporządza się w okresie od 15 kwietnia do 15 lipca a dla pozostałych wariantów (siedliskową) w okresie od 15 maja do 30 września. Niekiedy może zachozić potrzeba sporządzenia dwóch ekspertyz na jednej działce rolnej, ale tylko jeden wariant można realizować na określonej powierzchni.

Dokumentację przyrodniczą sporządza się zasadniczo w roku poprzedzającym rozpoczęcie zobowiązania rolnośrodowiskowego w zakresie pakietów 4 i/lub 5. Zmiana do rozporządzenia z 10 marca 2011 r. dopuszcza jej sporządzenie w roku składania wniosku rolnośrodowiskowego (rozpoczęcia realizacji pakietów), lecz musi być ona sporządzona nie później niż do 31 maja.

Listę ekspertów botaników i ornitologów można znaleźć na stronie internetowej Centrum Doradztwa Rolniczego w Brwinowie (www.cdr.gov.pl). Kontakt z nimi pomogą również nawiązać doradcy rolnośrodowiskowi. ■

Zasady bezpiecznej pracy z środkami ochrony roślin

mgr inż. Wojciech Słomka

Stosowanie środków ochrony roślin ma na celu podniesienie ekonomii produkcji przez eliminację nie pożądaných chorób, szkodników czy chwastów z upraw. Są to jednak w większości substancje trujące i toksycznie oddziałujące na człowieka i jego środowisko.

Bezpieczeństwo zaczyna się od zakupów

Sukces w polowej produkcji rolniczej to komplet wydatków i pracy poniesionej od chwili zasiewów, aż do zbiorów. Prawidłowy dobór gatunków i odmian do produkcji, jakość gleby, nawożenie roślin i opryski mają zapewnić zysk po zbilansowaniu przychodów i wydatków. Zysk świadczy o jakości prowadzonej ekonomii przez rolnika. Zysk czyli pieniądź, daje satysfakcję i dobrobyt materialny w kolejnych miesiącach. Jednak w procesie produkcji napotykanе są różnego rodzaju niedogodności, utrudnienia i niebezpieczeństwa związane z wykonywaną pracą. Nie sprzyjająca pogoda, zmiana koniunktury na przedmiot produkcji czy zmiany cen, to elementy niezależne od samego rolnika. Są jednak i takie czynniki – zależne od producenta, które wpływają bezpośrednio na jakość produkcji jak i na samego gospodarza. To przede wszystkim zasady bezpiecznej pracy w rolnictwie. W trakcie prac polowych należy przestrzegać określonych zasad i reguł, które mają za zadanie ochronę pracujących przed utratą zdrowia i życia. Obok uszkodzeń mechanicznych ciała, najczęstszą przyczyną są zaniedbania w kontakcie z substancjami chemicznymi, do których zaliczamy środki ochrony roślin. 99% tych środków, to środki o określonym stopniu szkodliwości. Wyróżniamy wśród nich trucizny i substancje o różnym stopniu toksyczności. Na każdym opakowaniu takiego środka znajdują się oznakowania graficzne mówiące o stopniu szkodliwości dla człowieka, środowiska naturalnego oraz sposobach i metodach stosowania produktu. Producent zamieszcza również dane o obszarach, na których środek ochrony roślin nie może być stosowany. Większość z nich wykluczona jest z strefy bezpiecznej ochrony ujęć wody, z terenów uzdrowisk, otulin parków, rezerwatów przyrody czy obszarów Natura 2000. Stosowanie takich preparatów w sąsiedztwie obszarów chronionych może być uwarunkowane prawnie i tylko po uzys-

Konieczność zwalczania chorób i szkodników zmusza nas do stosowania środków ochrony roślin – objawy septoriozy paskowanej na liściu podflagowym Fot. Anna Uranowska

kaniu pozwolenia i określeniu warunków pracy (w przeważających przypadkach problemem są warunki atmosferyczne), rolnik może przystąpić do pracy na własnym polu. Bezpieczeństwo pracy z środkami ochrony roślin (SOR) rozpoczyna się w chwili zakupu produktu. Opakowanie powinno być szczelne, zamknięte fabrycznie, bez otar i wgnieceń. Jeśli zakupujemy SOR w butelkach lub zakręcanych pojemnikach, zakrętka musi być nieruchomo połączona z zabezpieczeniem. Inne środki, w postaci proszku, zamknięte są w próżniowych workach, nigdy tylko w papierowych kartonach. Na każdym opakowaniu znajduje się ulotka informacyjna w języku polskim. Ulotka zawiera nazwę produktu, substancji czynnej, nazwę producenta oraz informacje o dawkowaniu w uprawach wymienionych roślin rolniczych lub ozdobnych. Środki ochrony roślin należy kupować wyłącznie w wyznaczonych do tego miejscach, punktach z świadectwem wprowadzania do obrotu tych produktów lub od dystrybutorów firm legitymujących się zezwoleniem na ich sprzedaż. W dobrej praktyce rolniczej zabrania się nabywania SOR drogą internetową oraz z przypadkowych miejsc.

Nie jeść, nie pić, nie palić

Kolejne elementy wpływające na bezpieczeństwo pracy z środkami ochrony roślin to: transport tych środków, dobór sprzętu, opryskiwanie, dostosowanie do warunków pogodowych i gospodarka pustymi

opakowaniami. Transportu zakupionych produktów dokonujemy w przeznaczonych do tego celu pojemnikach, kartonach lub workach foliowych. Zabezpieczają one przed ewentualnym uszkodzeniem opakowań środków i przedostaniem się substancji chemicznej do środowiska. Transportowane środki nie mogą mieć kontaktu ze zwierzętami, dziećmi oraz z kobietami w ciąży. Następnie po przywiezieniu produktów przechowujemy je w oddzielnych, zamkniętych pomieszczeniach o dobrej wentylacji i miejscach o temperaturze nie przekraczającej +15-18°C. Wyższa temperatura powoduje rozkład substancji aktywnej preparatu i obniża jego skuteczność w warunkach polowych. Tym samym wpływa to na ekonomię produkcji. W przypadku gospodarstw wielkoobszarowych, na drzwiach magazynu do przechowywania środków chemicznych powinna znajdować się informacja o obecności tych substancji w pomieszczeniu. Dostęp do pomieszczeń mogą mieć tylko osoby pełnoletnie i do tego uprawnione. Tak zabezpieczone produkty zachowują maksymalnie długo swoją przydatność do zastosowania i nie stanowią zagrożenia. W chwili kiedy istnieje potrzeba użycia określonych środków ochrony roślin, na początku określamy próg ekonomicznego zagrożenia danej choroby lub szkodnika (www.ihar.edu.pl lub www.ior.poznan.pl). Rzadko stosujemy środki profilaktycznie. Wynika to z ich krótkiego okresu trwałości po zastosowaniu. Kolejnym krokiem

jest prawidłowe dobranie środka w celu eliminacji agrofaga. Nie stosujemy środków przypadkowo i nie stosujemy środków przeterminowanych. Ponadto dobra praktyka rolnicza nie zaleca mieszania określonych grup preparatów w jednym zbiorniku opryskiwacza. Nie łączymy preparatów siarkowych z deltametryną i lambda-cyhalotryną (związki chemiczne zawarte w insektycydach) oraz tiuramu z pirykarybem i związkami miedziowymi. Ewentualnie powstała mieszanina ma właściwości silnie toksyczne dla ludzi, zwierząt i parzące dla roślin uprawnych. Po wybraniu właściwego środka ochrony należy dobrać stężenie preparatu według ulotki załączonej do opakowania. Przed rozpoczęciem prac, opryskiwacz powinien być przepłukany kilkakrotnie czystą wodą. Kolejny krok to oszacowanie ilości mieszaniny, która zostanie wykorzystana do oprysku. Następnie wlewamy wodę (zawsze wodociagową, nigdy studzienną czy pobraną z ujęć powierzchniowych) do zbiornika opryskiwacza i dodajemy odmierzoną ilość preparatu. Całość mieszamy do uzyskania jednolitego roztworu. Stosowany opryskiwacz powinien charakteryzować się odpowiednią prędkością wentylatora, dyszą kroplującą i szczelnym węzłem doprowadzającym roztwór z zbiornika do dyfuzora. Pojazd prowadzący powinien mieć również stałą prędkość. Pozwala to na dokładne wykonanie oprysku. Wykonujący pracę z zastosowaniem środków ochrony roślin musi być odpo-

Zabiegi chemiczne należy przeprowadzać w temperaturze od 15 do 18°C lub innych o ile informuje o tym ulotka zamieszczona na opakowaniu. Najdogodniejszą porą dnia jest rano lub wczesne przedpołudnie, po wyschnięciu rosy Fot. Anna Uranowska

wiednio ubrany i przygotowany do pracy. Oprysku mogą dokonywać tylko mężczyźni. Praktyka rolnicza do takich prac nie dopuszcza kobiet i dzieci do lat 18. Zabiegów chemicznych nie wykonujemy na czczo i nigdy po spożyciu alkoholu. Bezpiecznym okresem jest 24 godzinna abstinencja. Alkohol zawarty w krwi rozszerza naczynia krwionośne i tym samym ułatwia przenikanie związków chemicznych do organizmu człowieka. W trakcie prac nie wolno jeść, pić oraz palić wyrobów tytoniowych. Strój roboczy obowiązkowo z długimi nogawkami i rękawami (może to być kombinezon lub do tego celu przeznaczona odzież robocza), gumowe obuwie i rękawiczki (łatwo zmywalne), nakrycie głowy oraz maska lub półmaska (najlepsze są maski z filtrem węglowym). Każdorazowo po zakończonej pracy, odzież ochronna powinna zostać wyprana. Pierzemy ją oddzielnie, nie łącząc z innymi ubraniami. Pracownik natomiast musi się wykąpać.

Trudności w stosowaniu środków ochrony roślin

Największych trudności w prawidłowym stosowaniu SOR dostarcza pogoda. Opryski wykonujemy tylko w bezwietrzne dni. Towarzyszący chemizacji silny wiatr znosi rozpylaną ciecz na sąsiednie uprawy, które mogą wykazywać wrażliwość na stosowany związek che-

miczny. Ponadto wiatr przenosi krople oprysku do środowiska naturalnego, tym samym powodując jego zanieczyszczenie. Osoby lub instytucje poszkodowane w wyniku nie przestrzegania prawidłowych zasad pracy przez rolnika, mogą na drodze sądowej ubiegać się o odszkodowanie od wykonawcy prac. Oprócz wiatru, istotnym czynnikiem jest również temperatura. Producenci zalecają, aby zabiegi chemiczne przeprowadzać w temperaturze od 15 do 18°C lub innych o ile informuje o tym ulotka zamieszczona na opakowaniu. Najdogodniejszą porą dnia jest rano lub wczesne przedpołudnie, po wyschnięciu rosy. W określonych przypadkach oprysk można również wykonywać wieczorem lub nocą. Bezdeszczowa pogoda powinna utrzymywać się minimum 6-8 godzin po wykonaniu pracy polowej. Dodatkowo należy przestrzegać okresu prewencji dla ludzi i pszczoł (czas nie stykania się z opryskanymi roślinami) oraz karencji przed zbiorami. Odrębny problem stanowią przypadki wylania się cieczy roboczej lub pozostałości roztworu, nie wykorzystanego w zabiegach chemicznych. W przypadku przecieku lub rozlania zaleca się posypanie miejsca specjalnym sorbentem wchłaniającym ciecz, a jeśli jest to nie możliwe, użycie dużej ilości wody w celu rozcieńczenia roztworu i pozostawienie go do wchłonię-

cia przez podłoże. A co zrobić z nie wykorzystaną mieszaniną w opryskiwaczu? Należy dodać wody wodociągowej w stosunku 1:10 i rozprzecznić roztwór ponownie na roślinach uprawnych. Pozostałości nie wolno przechowywać i magazynować, ponieważ w krótkim czasie zawarte w niej czynne związki chemiczne tracą na aktywności i nie będą działały.

Puste opakowania

Oddzielny problem stanowią puste opakowania po środkach ochrony roślin. Co z nimi zrobić? Przede wszystkim nie wolno wyrzucać do śmieci komunalnych. Uznawane są one za odpady niebezpieczne i należy je utylizować w specjalny sposób. Każdy nabywca SOR zobowiązany jest do dostarczenia pustych i czystych opakowań do punktu zbioru tych odpadów. Najczęściej miejscami tymi są miejsca ich zakupu. Przed oddaniem odpadów należy je trzykrotnie wypłukać wodą, a popłuczyny wlać do zbiornika opryskiwacza. W zależności od wielkości dostarczanego opakowania, rolnik dostanie zwrot kosztów tego opakowania. Opisu trudności w pracy z SOR należy również wspomnieć o bezpieczeństwie pracy z zaprawami nasiennymi oraz produktami generującymi fazę gazową w kontakcie z powietrzem. W przypadku zapraw nasiennych, zaprawianie nasion i sadzeniaków powinno od-

bywać się w wentylowanych pomieszczeniach, w specjalnie do tego przygotowanych mieszalnikach, a pracownicy powinni być zaopatrzeni w maski chroniące przed pyłem. Produkty generujące fazę gazową mogą jedynie stosować przeszkoleni do tego rolnicy lub pracownicy firm specjalistycznych.

W przypadku zatrucia

Pomimo apelu o przestrzeganie bezpieczeństwa w używaniu środków ochrony roślin, co roku dochodzi do zatrucia tymi substancjami. Pierwszymi objawami są zawroty głowy, mdłości, biegunka i wymioty. Nie rzadko omdlenia. Chory z objawami zatrucia chemicznego powinien niezwłocznie trafić do szpitala. Za nim jednak tam trafi należy przestrzegać kilku zasadach. Po pierwsze nie można wywoływać wymiotów. Wymioty mogą doprowadzić do uduszenia chorego lub dodatkowo poparzyć przełyk jeśli substancje chemiczne dostały się do żołądka. Można za to podać szklankę wody z 5 tabletkami węgla leśkarskiego. Zabrania się podawania soków, herbaty a w szczególności mleka. Chory powinien być transportowany w pozycji siedzącej. Jeżeli natomiast chory traci przytomność, należy go ułożyć w pozycji bocznej bezpiecznej, a w razie zatrzymania oddechu zastosować sztuczne oddychanie metodą usta-usta do chwili przybycia służb medycznych. ■

Pachnące rośliny w ogrodzie

dr inż. Urszula Puczel

Katedra Ogrodnictwa

Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie

Podczas urządzania ogrodu kierujemy się głównie zmysłem wzroku: wybieramy rośliny o zróżnicowanej wielkości i pokroju oraz atrakcyjnych barwach kwiatów i liści. Zapach bywa zwykle traktowany jako coś drugorzędnego, rzadko jest kryterium brany pod uwagę podczas doboru roślin. Jednak to właśnie rośliny pachnące stanowią często o klimacie ogrodu, mogą wywołać w nas dobry nastrój i wzbudzać emocje. Odczuwanie zapachu jest subiektywne, zależy od indywidualnych preferencji, a czasem nawet od naszego nastroju i samopoczucia.

Niepozorne pachną najmocniej

Substancje zapachowe występują w różnych częściach roślin: kwiatach, nasionach, owocach, łodygach i korzeniach. Mają one na celu m.in. wabić owady zapylające, dlatego też intensywność ich wytwarzania jest zależna od pory aktywności zapylaczy – część roślin intensywnie wydzielą je w nocy, pozostałe w ciągu dnia. Ponadto zapach jest często skorelowany z barwą kwiatów. Najmocniej pachną kwiaty białe, najczęściej niepozorne, następne pod względem intensywności zapachu są kwiaty bladoróżowe, jasnożółte, żółte i purpurowe. Prawie wcale nie pachną kwiaty w kolorze pomarańczowym, czerwonym i niebieskim.

Dla roślin pachnących powinno się przeznaczyć w ogrodzie miejsce spokojne, zaciszne i osłonięte – to wszystko sprawia, że zapach pozostaje w nim na dłużej. Pachnące rośliny umieszcza się tam, gdzie najczęściej przebywamy, np. przy altanach czy ławkach oraz pod oknami.

Rośliny jednoroczne i dwuletnie

Rośliny ozdobne to niespotykane bogactwo aromatów. Gatunki pachnące możemy znaleźć zarówno wśród roślin zielnych, jak i drzewiastych.

Najbardziej znanymi roślinami z tej grupy są **groszek pachnący** (*Lathyrus odoratus*), czepiający się podpór za pomocą wąsów czepnych i **maciejka** (*Matthiola bicornis*), o drobnych lilaróżowych kwiatach. Zapachem maciejki możemy się cieszyć wieczorem, podobnie jak **tytoń oskrzydłony** (*Nicotiana glauca*). Tytoń jest uprawiany z rozsady. Jego kwiaty są zrosnięte w długą rurkę, z pięcioma szeroko rozpostartymi płatkami. Kwiaty są zwykle białe, różowe bądź purpurowe, rozwijają się od lipca do jesieni. Nie sposób nie wspomnieć także o dwóch gatunkach, które pachną wyjątkowo słodko – to smagliczka i heliotrop. **Smagliczka** (*Lobularia maritima*), o miodowym zapachu, jest prosta w uprawie, należy ją wysiewać bezpośrednio do gruntu. Kwitnie bardzo obficie od czerwca do jesieni, tworząc mnóstwo białych kwiatów, zebranych w szczytowe grona. **Heliotrop** (*Heliotropium arborescens*) uprawiamy z rozsady. Najlepiej rośnie na ciepłym, nasłonecznionym miejscu. Fioletowe kwiaty, skupione w baldachogrona, rozwijają się od czerwca do jesieni. Słodki, waniliowy zapach jest wyczuwalny zwłaszcza w upalne dni.

Z roślin dwuletnich na pewno warto wymienić **goździka brodatego** (*Dianthus barbatus*). W uprawie znajdują się odmiany o zróżnicowanej wysokości i barwie kwiatów, zebrane w gęste szczytowe kwiatostany.

Tytoń oskrzydłony Fot. Urszula Puczel

ny. Okres kwitnienia trwa od połowy maja do sierpnia.

Byliny

W bogatej grupie bylin wiele gatunków charakteryzuje się mniej lub bardziej intensywnym zapachem. W maju kwitnie **konwalia** (*Convallaria majalis*), o drobnych białych kwiatach, najlepiej czująca się w miejscach półcienistych. Niedługo po niej rozwijają się **piwonie**

(*Paeonia*), o białych, różowych i purpurowych kwiatach. Chociaż kwitną krótko, nie sposób sobie wyobrazić pachnącej rabaty bez nich. Na uwagę zasługuje na pewno **lawenda** (*Lavandula*), ciesząca się ostatnio coraz większą popularnością. Jej drobne kwiaty, zebrane w kłosy, są zwykle fioletowe, ale można znaleźć także odmiany kwitnące białą i różową. Kwitnie w czerwcu-sierpniu. Lawenda najlepiej

Tab. Pachnące gatunki i odmiany róż

Gatunek/Odmiana	Cechy charakterystyczne
'Berolina' (wielkokwiatowa)	wys. 80-100 cm; kwiaty duże, pełne, żółte z czerwonymi rysami; kwitnie od poł. VI do jesieni
'Duftwolke' (wielkokwiatowa)	wys. ok. 70 cm; kwiaty koralowo-czerwone, duże, pełne, kwitnie od poł. VI do jesieni
'Erotyka' (wielkokwiatowa)	wys. 1-1,2 m; kwiaty ciemnoczerwone, o aksamitnych płatkach, kwitnie od poł. VI do jesieni
'Mr Lincoln' (wielkokwiatowa)	wys. do 1 m; kwiaty ciemnoczerwone, bardzo pełne, kwitnie od poł. VI do jesieni
'Apricot Nektar' (wielkokwiatowa)	wys. 0,6-0,8 m; kwiaty brzoskwiniowe z różowym akcentem, kwitnie od poł. VI do późnej jesieni
'Friesia' (wielkokwiatowa)	wys. ok. 0,5 m; kwiaty żółte, dość duże, półpełne, kwitnie od poł. VI do jesieni
Rosa rugosa 'Hansa' (okrywowa)	wys. ok. 2 m; kwiaty amarantowo-liliowo-różowe, pełne, bardzo duże, po kilka w kwiatostanach, kwitnie od końca V do jesieni
Rosa rugosa 'Moje Hammarberg' (okrywowa)	wys. ok. 1 m; kwiaty różowo-fioletowe, półpełne do pełnych, duże, kwitnie od końca V do jesieni
'Aloha' (pnąca)	wys. ok. 1 m; kwiaty różowe z miedzianymi akcentami, kwitnie od VI-VII do późnej jesieni
'Lykkefund' (pnąca)	wys. ok. 5 m; kwiaty morelowo-kremowe, małe (3-4 cm), okres kwitnienia koniec VI-VII

Piwonia Fot. Urszula Puczel

Lawenda Fot. Urszula Puczel

czuje się w nasłonecznionym miejscu i niezbyt wilgotnej glebie. Oprócz kwiatów, intensywnie pachną także srebrzystoszare liście. Rośliną o wyjątkowo oryginalnym, cytrusowo-korzennym zapachu jest **dyptam jesionolistny** (*Dictamnus albus*), nazywany także „krzewem Mojżeszowym”. Białe bądź różowe kwiaty zebrane są w długie grona, rozwijają się w czerwcu i lipcu. Pięknie i intensywnie pachnie też wiele gatunków bylin cebulowych, m.in. **hiacynty**, **narcyzy** i **liście** oraz aromatyczne zioła, będące jednocześnie prawdziwą ozdobą rabat, m.in. **szałwia**, **macierzanka**, **oregano** czy **melisa**.

Drzewa, krzewy i pnącza

Oprócz najbardziej znanych bzuw lilaków i jaśminowca, sklepy ogrodnicze i szkółki oferują także nieco mniej popularne gatunki. Niewielka krzewinka, **wawrzynek główkowy** (*Daphne cneorum*) kwitnie w maju-czerwcu, czasem powtarza kwitnienie w sierpniu. Kwiaty pachną intensywnie, są różowe. Pełnia lata aż do jesieni to pora kwitnienia **budlei Davida** (*Buddleja davidii*). Jej zwykle fioletowe kwiaty zebrane są w szczytowe kłosokształtne kwiatostany. I chociaż budleja nie jest w naszych warunkach całkowicie mrozoodporna, nie ma się co martwić – nawet jeśli jej pędy przemarzną, kwit-

REKLAMA

nienie nie jest zagrożone, gdyż kwiaty pojawiają się obficie na pędach tegorocznych. Z pachnących krzewów warto polecić także kaliny, azalię pontyjską i oczywiście różę (w tab. przedstawiono odmiany o wyjątkowo intensywnym zapachu). Wiciokrzewy: **pomorski** (*Lonicera periclymenum*) i **przewiercień** (*Lonicera caprifolium*) to z kolei silnie pachnące pnącza, których zapach można podziwiać wieczorem i w nocy. Są one bardzo atrakcyjne w okresie kwitnienia, który przypada na miesiące od maja do lipca. Rurkowate kwiaty, zebrane w szczytowe kwiatostany, są kremowo-biało-różowe. Do wyjątkowo atrakcyjnych roślin pod względem zapachu zaliczamy **grujecznik japoński** (*Cercidiphyllum japonicum*). To drzewo dorastające do ok. 25 m wysokości. Jest odporne na mróz, jednak młode rośliny i delikatne listki w okresie wio-

REKLAMA

Dyptam jesionolistny Fot. Urszula Puczel

Budleja Davida Fot. Urszula Puczel

sennym czasem mogą ulec uszkodzeniu. W przypadku tej rośliny niesamowity zapach wydzielają li-

ście w okresie jesieni. Przechodząc obok grujecznika czujemy zapach waty cukrowej i karmelków. ■

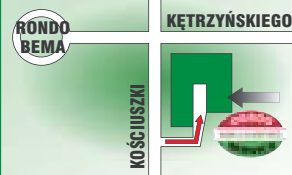
SERWIS-SPRZEDAŻ

Olsztyn, ul. Kołobrzaska 34A
tel./fax 089-533-25-20, 089-538-89-81, 0899-538-89-80
sklep@ogrodservice.com.pl, www.ogrodservice.com.pl

SPRZEDAŻ

Zapraszamy do nowego sklepu

Olsztyn, ul. Kościuszki 27A
tel. 089-527-28-41

RATY!!! RATY!!! RATY!!!

- ✓ Kosiarki spalinowe i elektryczne ✓ kosi spalinowe i elektryczne
- ✓ pilarki spalinowe i elektryczne ✓ myjki ciśnieniowe
- ✓ opryskiwacze i dmuchawy silnikowe
- ✓ glebogryzarki ✓ ogrodnicze zestawy wieloczynnościowe
- ✓ systemy zraszające ✓ nasiona traw, nawozy ✓ narzędzia ogrodnicze
- ✓ części zamienne ✓ naprawy gwarancyjne i pogwarancyjne

VIKING
STIHL

Ekologiczne Gospodarstwo Rolno-Leśne

Oferujemy: • sadzonki i nasiona drzew i krzewów (także do zalesień uniijnych) • najnowsze genotypy wierzy wiciowej (energetycznej) • nasiona i sadzonki jodły kaukaskiej na plantacje choinkowe • choinki świerkowe, jodły kaukaskiej oraz sosny czarnej • usługi leśne oraz ogrodnicze, projektowanie ogrodów

Łęgajny, ul. Modrzewiowa 5/2, 11-010 Barczewo
tel./fax 089 514 46 26, tel. kom. 0 503 810 695, 0 697 967 802
e-mail: lasprzywatny@lasprzywatny.pl www.lasprzywatny.pl

20110tpr-a-M

1535110tbr-a-M

Zakładamy sad ekologiczny

mgr inż. Marcin Felczak
Gospodarstwo Rolne w Gajdach

Sad ekologiczny nie może być założony w celu uzyskania dopłat, lecz powinno być to dobrze przemyślane założenie mające na celu dostarczenie owoców wysokiej jakości, bez pozostałości środków ochrony roślin, a także jego istnienie powinno sprzyjać środowisku naturalnemu. Jest on jakby częścią przyrody nie wnoszącą żadnego obciążenia dla środowiska, lecz stanowiącą jego komponent, współgrający z otaczającym go światem roślinnym i zwierzęcym.

Zanim podejmiesz decyzję

Przy wyborze miejsca pod sad ekologiczny należy uwzględnić takie czynniki jak: topografię terenu, rodzaj gleby, poziom wody gruntowej, czynniki klimatyczne, gatunek rośliny jaką chcemy uprawiać, podkładkę i odmianę.

Dobór gatunku i odmiany jest uzależniony od rynku zbytu. Należy się dobrze zastanowić, na jaki gatunek owocu a także odmianę będziemy mieli w przyszłości zapotrzebowanie. Sad nie istnieje przez jeden sezon, lecz przez kilkanaście a nawet kilkadziesiąt lat.

Miejsce pod sad ekologiczny powinno znajdować się w otoczeniu najlepiej lasów z dala od ośrodków przemysłowych, dróg i autostrad. Od strony najczęściej wiejących wiatrów powinna znajdować się osłona przeciwwietrzna z drzew i krzewów już posadzonych kilka lat wcześniej. W pobliżu źródła wody. Możemy zdecydować się na jeden gatunek rośliny sadowniczej i jedną odmianę, jeśli wiemy, że na ten właśnie produkt będziemy mieli zbyt lub posadzić kilka gatunków i kilka odmian.

Sad ekologiczny musi się składać z odmian nadających się do uprawy ekologicznej, czyli takich, które będą odporne na choroby i szkodniki. Do wyboru mamy stare odmiany, z których większość jest odporna lub nowe powstałe w wyniku prac hodowlanych w ostatnich latach.

Przygotowanie stanowiska

Najlepszym stanowiskiem są tereny po zbożach. Można też zakładać sad po innych roślinach rolniczych a następnie po nich uprawiać na przyoranie np. peluszkę, wykę, bobik, gorcezyce lub rzepak.

Jeżeli nie uprawiamy tych roślin to pole na rok wcześniej możemy nawozić obornikiem lub kompostem w dawce 30 t/ha. W uprawie ekologicznej niedobór składników pokarmowych można również uzupełnić nawozami mineralnymi, które są dopuszczalne w uprawie ekologicznej, wszystko powinno się jednak opierać o analizę chemiczną gleby wykonaną przez Stację Chemiczno-Rolniczą.

Innym ciekawym sposobem założenia sadu jest sadzenie drzewek na trwałych użytkach zielonych. W miejscach, gdzie mają rosnąć drzewka mechanicznie niszczy my darń a następnie robimy dolki i umieszczamy w nich drzewka. W tym przypadku nie stosujemy na powierzchni żadnych nawozów jak i nie przewracamy gleby za pomocą orki. Jest to metoda łatwa do wykonania i nie wymaga tak dużych nakładów jak pierwsza, lecz nie jest jeszcze do końca sprawdzona. W ten sposób nie naruszamy naturalnego układu gleby.

Po przygotowaniu całej powierzchni teren należy ogrodzić w celu zabezpieczenia przed zwierzęcą a także złodziejami.

Wytyczanie miejsc pod drzewka

Rozstawa, w jakiej posadzimy okulanty zależy od gatunku, podkładki a także systemu prowadzenia koron drzew owocowych.

Dla podkładek karlowych odstęp w rzędach może wynosić od 0,5 do 1,5 m, dla półkarlowych od 1,5 do 2,5 m, natomiast dla silnie rosnących od 3,0 do 4,0 m. Drzewka na podkładkach karlowych i półkarlowych prowadzimy najczęściej w koronach osiowych, super wrzeciona i wrzeciona. Na silnie rosnących w formie korony prawie naturalnej lub naturalnej. Odległość między rzędami zależy od szerokości maszyn, jakimi będziemy wykonywać zbiór owoców i prace pielęgnacyjne.

Sadzenie drzewek

Najlepszym terminem sadzenia jest jesień, koniec października aż do momentu, gdy gleba nie zamrze lub wczesną wiosną. Oba terminy mają wady i zalety.

Wyjątek stanowią drzewka w pojemnikach, które można sadzić nawet w czasie trwającej vegeta-

Dla drzewek na podkładkach karlowych i półkarlowych, w celu uformowania roślin, stosuje się podpory w postaci rusztowania z drutu, słupków żelbetonowych, na których znajdują się naciągnięte druty oraz tyczki bambusowe. Fot. Marcin Felczak

cji, lecz są one o 100% droższe. Dolki można wykopywać ręcznie lub za pomocą specjalnych świderów podłączonych do ciągnika. Przed sadzeniem połamane lub uszkodzone korzenie drzewek należy usunąć sekatorem. Na dno dolki nie zaleca się stosować żadnych nawozów, ponieważ zmniejszają one ukorzenianie się drzewek, których korzenie nie rozwijają się głęboko, jeśli mają podany gotowy nawóz w swoim zasięgu. Okulanty umieszczamy tak w glebie, aby miejsce szczepienia znajdowało się nad powierzchnią gleby. Im wyżej, tym bardziej osłabiemy siłę wzrostu drzewa.

Pielęgnacja po posadzeniu

Zaraz po posadzeniu drzewka należy podlać przeznaczając 10 l wody na jedno drzewko. Na małych powierzchniach, jesienią dobrze jest wokół drzewek usypać kopczyk z gleby tak, aby miejsce

szczepienia było zakryte. Zabezpieczy to je w razie mroźnej zimy przed całkowitym przemarzeniem. Jest to jednak zabieg bardzo pracochłonny i nie stosowany przy dużej powierzchni nowo założonego sadu. Dodatkowo dla drzewek na podkładkach karlowych i półkarlowych należy zastosować podpory w postaci rusztowania z drutu, słupków żelbetonowych, na których znajdują się naciągnięte druty oraz tyczki bambusowe przymocowane do drutów. Pierwszy drut umieszczamy na wysokości piętra korony, następny 1,5 wyżej. Tyczki bambusowe nie muszą znajdować się na ziemi, lecz mogą mieć podporę tylko na drutach. Inny sposób, to palikowanie każdego drzewka impregnowanym słupkiem drewnianym, długości 2,5-3,0 m.

Cięcie należy wykonać wiosną. Jest to zabieg bardzo skomplikowany, wymagający wiedzy na te-

Nasi sprzymierzeńcy w walce ze szkodnikami sadu – murarki ogrodowe chętnie wprowadzają się do tak przygotowanych domków Fot. Marcin Felczak

Skromny domek skorków (popularnych szczypawek red.) – ciasno ułożona słoma i plastikowa doniczka Fot. Marcin Felczak

mat form koron i podkładek, na jakich są zaszczepione odmiany szlachetne. W celu uzyskania korony osiowej okulantów nie rozgałęzionych nie przycinamy, natomiast na rozgałęzionych usuwamy wszystkie pędy boczne na czopy 3 oczkowe. Korona wrzecionowa; okulanty nie rozgałęzione przycinamy na wysokości 1 m. Na rozgałęzionych skracamy jedynie zbyt

długi przewodnik, 50 cm od najwyżej położonego pędu bocznego.

Korona prawie naturalna – usuwamy pędy położone zbyt nisko (najniższe boczne rozgałęzienie na wysokości minimum 50 cm od powierzchni ziemi), pozostałe skracamy o 1/3 długości nad oczkiem dolnym, przewodnik na wysokości 50 cm od najwyżej położonego pędu bocznego.

Najwcześniej w połowie maja, gdy gleba dostatecznie się nagrzeje w rzędach drzew możemy wyłożyć przekompostowaną ściółkę z kory drzew iglastych, trociny i słomę. Wszystkie warstwą grubości 15 cm lub obornik. Ma ona na celu przede wszystkim, zapobieganie wyrastaniu chwastów i wyparowywaniu wody z gleby.

Elementy dodatkowe

Dodatkowo w sadzie ekologicznym powinno znajdować się miejsce z wysypanymi kamieniami i rosnącymi dzikimi krzewami, dające schronienie dla organizmów pożytecznych. Wysoka tyczka dla drapieżnych ptaków, która ułatwi im polowanie na gryzonie. Budki lęgowe dla ptaków oraz domki dla skorek i murarek. ■

Produkcji jagniąt rzeźnych – cz. II

dr. hab. Stanisław Milewski, prof. UWM

Katedra Hodowli Owiec i Kóz

Wydziału Bioinżynierii Zwierząt, UWM w Olsztynie

Prawidłowy wychów decyduje ostatecznie o efektywności produkcji jagniąt. Ogólnie przyjęto, że wskaźnik odchowu powinien wynosić przynajmniej 95%. Zwykle wyniki odchowu są gorsze w dużych stadach, a także w stadach o dużej plenności. Jednak w przy dobrej organizacji kotelni i właściwych warunkach wychowu można znacznie zmniejszyć lub wręcz wyeliminować straty jagniąt. Wymaga to przestrzegania przyjętych zasad dotyczących żywienia i profilaktyki.

Specyfika żywienia jagniąt

Przez pierwsze 10-14 dni życia jagniętom w zupełności wystarcza mleko matek. Stąd najlepszym rozwiązaniem jest umieszczenie matek z potomstwem w przejściowym kojcu dla matek karmiących, przeznaczonym dla 15-20 matek, gdzie jagnięta mają nieograniczony dostęp do matek przez całą dobę. Specjalnej troski wymagają jagnięta osierocone. Najkorzystniejsze jest dołączenie ich do innej matki. Problem tkwi jednak w tym, że każda matka błędnie identyfikuje swoje potom-

stwo na podstawie zapachu i obecności zdecydowanie odrzuca. Zapach ten jest intensywnie wydzielany przez gruczoły w okolicy nasady ogona, którym jagnię intensywnie porusza podczas ssania. Można podjąć próby jej zmylenia maskując charakterystyczną woń jagniąt, jej własnego i obcego, przez nalożenie na nie substancji o silnym zapachu, np. dziegciu, albo też, jeśli jest taka możliwość, nakładając jej łóżysko na obce jagnię. Drastycznym, ale sprawdzonym, sposobem jest wykorzystanie sytuacji zagrożenia bezpieczeństwa obcego jagnięcia umieszczonego w pobliżu matki, do której chcemy go dołączyć. Może to być efekt podprowadzenia psa. Jeśli matka, powodowana instynktem samozachowawczym, zareaguje gestem obronnym wobec obcego jagnięcia, najczęściej przejmując opiekę nad nim i dopuszcza go do ssania. Jeśli wszelkie próby zawiodą, osierocone jagnięta muszą być wychowywane sztucznie.

Grupy technologiczne

Od 10-14 dnia życia rozpoczyna się

dokarmianie jagniąt paszami stałymi. Z tego względu matki z potomstwem przenosi się do większego kojca, przeznaczonego dla całej grupy technologicznej, którą tworzą maciorki z pierwszych 2 tygodni kotelni. Maciorki wykocone przez następne 2 tygodnie kotelni utworzą drugą grupę, a wykocone w ostatniej fazie trzecią. W grupie technologicznej nie powinno być większej różnicy wiekowej między jagniętami, niż 2 tygodnie. Stąd też nie należy wydłużać stanówki, bowiem powoduje to rozciągnięcie kotelni i konieczność tworzenia większej liczby grup, co komplikuje prawidłowe żywienie jagniąt. Kojec powinien być podzielony na 2 części: 1/3 powierzchni dla jagniąt, a 2/3 dla matek. Obie części oddziela się specjalną lasą, z otwieranym przejściem dla jagniąt. Umożliwia to zamknięcie jagniąt w części dla nich przeznaczonej na okresy odpasu matek, bowiem jagnięta nie powinny zbyt wcześnie korzystać z pasz, które przeznaczone są dla matek. W miarę upływu wieku stopniowo ograniczany jest ich dostęp do matek (tab. 1).

Jagnięta osierocone i osłabione

Jagniętom osieroconym, wychowywanym sztucznie, należy podawać mleko przez smoczek, początkowo indywidualnie z butelki, a po przyuczeniu grupowo z automatów smoczkowych, natomiast później z korytek. W ten sposób dokarmia się także jagnięta osłabione, a także pochodzące z miotów wielorakich. Stosuje się mleko owcze lub krowie, względnie preparaty mlekozastępcze. Częstotliwość pojenia i dawki zmieniają się z wiekiem jagniąt (tab. 2). Pojenie można zakończyć, gdy jagnięta osiągną masę ciała 12-15 kg, co powinno nastąpić w wieku 6-8 tygodni.

Pasze stałe

Pierwsze pasze, którymi dokarmiane są jagnięta to: ziarno owsa lub mieszanka treściwa CJ oraz dobre siano łąkowe. Ponieważ w tym czasie jagnię nie jest jeszcze w pełni przeżuwcem, bowiem staje się nim w wieku ok. 8-9 tyg., owies musi

Dokończenie na str. 24

Dokończenie ze str. 23

być przygotowany przez gnienie lub śrutowanie. Pasze te podawane są do woli i muszą być codziennie zmieniane na świeże. Jagnięta uczą się je pobierać, a jednocześnie pobudzają one rozwój i motorykę żwacza. Po ukończeniu 1. miesiąca życia rozpoczyna się ściśle normowanie pasz, a poziom żywienia wzrasta, co 10 dni. W 5 tyg. życia można wprowadzić do dawek pokarmowych pasze objętościowe soczyste. Będą to okopowe, jako że wykoty przypadają w naszych warunkach na okres zimowy. Najlepsza jest marchew pastewna czerwona, jako doskonale źródło -karotenu, prowitaminy witaminy A. Mogą być stosowane także inne okopowe, jak buraki pastewne lub półcukrowe, suche wysłodki buraczane, a także bardzo dobrej jakości kiszonki i sianokiszonki. Dużą ostrożność należy zachować przy stosowaniu kiszonek. Muszą być one co najmniej dobrej jakości: wskazuje na to barwa oliwkowa, zapach owoców i zachowana struktura surowca z którego została sporządzona. Kiszonek gorszej jakości lepiej nie stosować, gdyż mogą one być przyczyną biegunk, co często prowadzi do strat jagniąt. W żywieniu jagniąt ssących nie stosuje się słomy zbożowej, gdyż jest to pasza o niskiej wartości pokarmowej, a wypełniając przewód pokarmowy ogranicza pobieranie innych pasz, co w konsekwencji hamuje tempo wzrostu. Intensywny tucż jagniąt może opierać się na mieszankach pełnoporcjowych granulowanych lub brykietowanych, co znacznie upraszcza technologię żywienia. Podkreślić jednak należy, że jakość zdrowotna mięsa z jagniąt żywnych tradycyjnie jest wyższa. Pamiętać trzeba o stałym dostępie jagniąt do lizawek pastewnych. Niezależnie od tego należy przewidzieć zastosowanie mieszanek witaminowo-mineralnych, jak np. Polfamix O.

Zabiegi hodowlane

W drugim dniu po urodzeniu jagnięt jest ważne i oznakowanie w sposób nietrwały. Ważenie daje możliwość kontroli tempa wzrostu, a także mleczności matek. W ten

sposób można wprowadzać ewentualne korekty w żywieniu. Znakowanie jest konieczne dla identyfikacji matek i ich potomstwa. Polega ono na umieszczeniu numeru, oznaczającego kolejność wykotu w stadzie podczas kotelni, na boku tułowia w pobliżu grzbietu. Matka i jej jagnię otrzymują ten sam numer z lewej, natomiast przy miotach wielorakich z prawej strony. Numery wykonuje się przy pomocy szablonów z grubszego drutu i kontrastowej do barwy okrywy wełnistej szybkoschnącej farby. Aby były widoczne z daleka powinny mieć wysokość 8-10 i szerokość 4-5 cm.

Do 30. dnia życia jagnięta powinny być oznakowane trwale. Polega to na założeniu plastikowych kolczyków identyfikacyjnych, w małżowinie lewego i prawego ucha, przy użyciu specjalnej kolczykownicy.

Profilaktyka

Prewencyjnie, między 7 a 14 dniem życia, jagniętom należy podać drogą iniekcji deficytowe na ogół witaminy: A, D₃ i E oraz mikroelementy: Fe i Se. Preparaty witaminowe oraz zawierające żelazo i selen lepiej podawać podskórnie, co przyspiesza wchłanianie i jest mniej bolesne niż przy podawaniu domięśniowym. W ten sposób wspomaganie jest wzrost i rozwój organizmu, a jednocześnie zapobiega się anemii jagniąt (na tle niedoboru żelaza) oraz dystrofii ich mięśni (niedorozwój na tle niedoboru selen). Niedobór żelaza może prowadzić do upadków jagniąt z powodu anemii i w pierwszej kolejności będą to jagnięta najładniejsze, gdyż u nich deficyt tego pierwiastka w przeliczeniu na 1 kg masy ciała będzie największy. Warto pamiętać, że witamina E jest synergiczna z selenem. Zatem przy niedoborze jednego z tych elementów nie będzie dobrze wykorzystywany drugi, więc trzeba stosować je kompleksowo. Zalecane jest podawanie witaminy D₃, aktywnej formy wpływającej na prawidłowy rozwój kości. Szczególnie ważne jest to w sytuacji, gdy jagnięta nie korzystają z wybiegów, gdzie pod wpływem promieni słonecznych występują w skórze nieaktywna forma D₂ może być prze-

Przez pierwsze 10-14 dni życia jagniętom najlepszym rozwiązaniem jest umieszczenie matek z potomstwem w przejściowym kojcu dla matek karmiących, gdzie jagnięta mają nieograniczony dostęp do matek przez całą dobę Fot. Stanisław Milewski

kształcona w aktywną D₃.

Jagnięta są wyjątkowo wrażliwe na wilgoć, w połączeniu z niską temperaturą. Takie zestawienia czynników mikroklimatu pomieszczeń podczas wykotów jest przyczyną dużych strat w odchowie. W tym okresie temperatura w owczarni nie powinna być niższa niż 8° C, a ścielenie słomą należy stosować tak często, aby podłoże było suche. Nie powinno się prowadzić wykotów na podłogach rusztowych. Szczególnie ważne jest zapewnienie sprawnej wentylacji pomieszczeń.

Odlączenie jagniąt od matek

W stadach użytkowych okres naturalnego odchovu jagniąt przy matkach trwa 70 dni i może być skrócony do 30-40 dni, bez ujemnych następstw w ich dalszym wzroście i rozwoju. Skrócenie tego okresu umożliwia zwiększenie częstotliwości wykotów, względnie, w stadach owiec użytkowanych także mlecznie, zwiększenie ilości pozyskanego mleka. Konsekwencją wcześniejszego odlączenia jagniąt jest wzrost spożycia przez nie pasz treściwych wysokobiałkowych. Odlączenie przeprowadza się stopniowo, w ciągu 3-4 dni, dopuszczając jagnięta 1 raz

dziennie, a następnie 1 raz na 2 dni. Wcześniej wycofuje się matkom pasze treściwe i mlekopędne.

Przy sztucznym wychowie jagniąt, uzasadnionym w stadach o dużej plenności, ich odlączenie od matek ma miejsce po okresie kolostralnym (wydzielanie siary), który u owiec trwa na ogół do 3. dnia po porodzie. W tym przypadku odlączenie następuje nagle. Im szybciej jagnięta zostaną odlączone, tym łatwiej przyuczyć je do picia preparatów mlekozastępczych.

Niezależnie od metody odlaczania jagniąt należy umiejętnie zasuszyć matki, jeśli nie będą dojrzałe. Konieczne jest kontrolowanie wymion, aby nie dopuścić do stanów zapalnych. Profilaktycznie trzeba mieć przygotowane preparaty zawierające antybiotyki, najlepiej w kateterach ułatwiających wprowadzenie ich do kanałów strzykowych. ■

Tabela 1. Częstotliwość dopuszczania jagniąt do matek

Wiek jagniąt (dni)	Okresy ssania w ciągu doby
1-10	do woli
11-30	4-5
31-60	3-4
61-70	1-2

Tabela 2. Karmienie jagniąt osieroconych mlekiem lub preparatem mlekozastępczym

Wiek jagniąt (tygodnie)	Częstotliwość karmienia w ciągu doby	Jednorazowa dawka (ml/szt.)
1	5-6	100-150
2	3-4	300-400
3-4	3	600-800
powyżej 4	2	1000-1200

REKLAMA

P.W. AMBA sp. z o.o.

06-540 Radzanów, ul. R. Siemiatkowskiego 27

NI-ARIMR: PL060974753001

e-mail: pwamba@op.pl

Oferujemy odbiór padłych sztuk zwierząt z gatunku bydło, świnie, owce, kozy i konie

Numery telefonów do przyjmowania zgłoszeń:

23 679 80 09, 23 679 80 53, 604 202 878, faks 23 679 80 05

Kolektory słoneczne dla wspólnot i osób indywidualnych

mgr inż. Anculewicz Urszula

Warmińsko-Mazurski Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Olsztynie

Słońce to źródło energii niewyczerpywanej, a wykorzystywanej przez ludzkość w niskim stopniu. Szacuje się, że ilość energii docierającej do powierzchni Ziemi w ciągu dnia jest większa niż przez 27 lat zużywa cała populacja ziemskiego globu. Najczęściej spotykaną metodą wykorzystywania energii słonecznej są instalacje solarne, które w Polsce przestają być dobrem luksusowym. Znaczny odsetek sprzedanych kolektorów słonecznych trafia do właścicieli domków jako element instalacji słonecznego przygotowania ciepłej wody użytkowej. Wpływ na rosnący popyt na „solary” mają nie tylko wzrastające koszty energii, oraz świadomość ekologiczna Polaków, ale również spadek cen instalacji a obecnie również możliwość uzyskania dofinansowania.

Kolektory słoneczne w zasięgu ręki

17 czerwca 2010 r. Zarząd Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej podpisał z sześcioma bankami umowy, uruchamiające program dopłat do kredytów bankowych na zakup i montaż kolektorów słonecznych dla osób indywidualnych i wspólnot mieszkaniowych. Sprawia to, iż nowoczesne kolektory słoneczne są niemalże w zasięgu ręki wielu gospodarstw domowych, zapewniając wysoki komfort i oszczędność pieniędzy.

Dotacje na częściowe spłaty kapitału kredytów bankowych udzielane są na zasadach określonych w „Programie Priorytetowym dla przedsięwzięć w zakresie OZE i wysokosprawnej kogeneracji”, który obejmuje dopłaty na częściowe spłaty kapitału kredytów bankowych przeznaczonych na zakup i montaż kolektorów słonecznych. W Programie określone zostały m.in. budżet programu, wysokość dotacji, terminy składania wniosków oraz szczegółowe kryteria wyboru przedsięwzięcia, a także koszty kwalifikowane przedsięwzięcia, jakie mogą być objęte kredytem.

W myśl założeń Program realizowany będzie do końca 2014 roku. NFOŚiGW do rozdysponowania zagwarantował 300 mln zł. Alokacja środków wyniesie odpowiednio: w latach 2010-2012 – 200 mln zł, w latach 2013-2014 – 100 mln zł. Nabór wniosków o dotację NFOŚiGW wraz z wnioskami o kredyt

przewodzony jest przez banki w trybie ciągłym, do wyczerpania funduszy.

Od czego zacząć?

Gdy podjęta została decyzja o za-inwestowaniu w instalację solarną, kluczową kwestią jest dobór optymalnej powierzchni kolektorów i pojemności zasobnika ciepłej wody oraz wybór odpowiedniego systemu solarnego. Niewątpliwą częścią instalacji są kolektory słoneczne. Ich powierzchnia musi być dostosowana do liczby domowników oraz ilości zużywanej przez nich ciepłej wody. W praktyce przyjmuje się, że na każdego mieszkańca powinno przypadać od 1,2 do 1,5 m² powierzchni kolektora płaskiego i od 0,6 do 0,8 m² – próżniowego przy założeniu, że zużywa się około 50 l ciepłej wody na dobę i osobę. Jeśli zużywamy więcej wody wówczas należy zastosować proporcjonalnie większą powierzchnię pola kolektorów. Zasada ta dotyczy kolektorów zamontowanych na południowej połaci dachu, nachylonej pod kątem 45°. Jeśli są one umieszczone inaczej, stosuje się współczynniki korygujące, zwiększające powierzchnię kolektorów od 5 do 20%. Często popełnianym błędem jest przewymiarowanie, czyli dobranie zbyt dużej powierzchni absorbera do pojemności zasobnika wody, lub niedowymiarowanie instalacji kolektorów solarnych. Dlatego dokładne obliczenie niezbędnej powierzchni kolektorów najlepiej powierzyć projektantowi lub instalatorowi. Wymaga to bowiem przeprowadzenia specjalnych obliczeń. Dzięki temu unikniemy doboru na przykład za dużego zasobnika czy zbyt dużej powierzchni kolektorów, co naraziłoby nas na zbędne koszty. Same kolektory słoneczne to tylko część całego systemu. W jego skład wchodzi między innymi: zasobnik ciepłej wody, układ pompowy, centralka sterownicza.

Ustalenie ceny i wybór firmy

Po przeanalizowaniu wstępnych założeń przechodzimy do mniej sympatycznej części, czyli ceny. W zależności od rodzaju zastosowanych kolektorów (rurowe są droższe niż płaskie) oraz wielkości zasobnika ciepłej wody koszt zakupu całego systemu solarnego przygotowującego wyłącznie wodę do mycia oraz zmywania dla rodzi-

Przyjmuje się, że na każdego mieszkańca powinno przypadać od 1,2 do 1,5 m² powierzchni kolektora płaskiego i od 0,6 do 0,8 m² – próżniowego przy założeniu, że zużywa się około 50 l ciepłej wody na dobę i osobę Fot. Velux

ny czteroosobowej waha się w granicy 7-15 tys. zł, z czego 30-40% stanowią koszty samych kolektorów. Najbardziej opłacalne finansowo jest kupowanie kolektorów w całych pakietach. Poza niższą ceną mamy wtedy gwarancję, na poszczególne części zestawu.

Po dokonaniu wyboru odpowiedniego zestawu solarnego najlepiej udać się do jednej z autoryzowanych firm instalacyjnych. Tam wraz z wykonawcą ustalicie Państwo ostateczne koszty inwestycji uwzględniające robociznę, materiały instalacyjne itd. Konieczne jest także zawarcie pisemnej umowy zawierającej między innymi zobowiązanie wykonawcy do montażu przedmiotowej instalacji kolektorów słonecznych zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa i zaleceniami producenta instalacji kolektorów słonecznych oraz gwarancję na prawidłową pracę tej instalacji. Umowa ta powinna zagwarantować także minimalny roczny uzysk energii ciepła z danej instalacji.

Wymagane pozwolenia

Zanim przystąpicie Państwo do

realizacji instalacji solarnej warto udać się do Starostwa Powiatowego i dowiedzieć się, jakich ewentualnie formalności należy dopełnić przed przystąpieniem do montażu kolektorów. Teoretycznie istnieją trzy możliwości:

- pozwolenie na budowę,
- zgłoszenie o zamiarze prowadzenia robót budowlanych,
- brak jakichkolwiek wymagań

Czasami wiedzę na ten temat posiadają już działające lokalnie autoryzowane firmy instalacyjne. Montaż instalacji solarnej ma na celu poprawę jakości życia mieszkańców w związku z powyższym Starostwa Powiatowe powinny maksymalnie upraszczać formalne procedury.

Instrument finansowy

Nabór wniosków o dopłaty do systemów solarnych wraz z wnioskami o kredyt prowadzony jest w trybie ciągłym w następujących bankach:

- Bank Ochrony Środowiska
- Bank Polskiej Spółdzielczości
- Gospodarczy Bank Wielkopolski

Dokończenie na str. 26

Dokończenie ze str. 25

– Krakowski Bank Spółdzielczy
– Mazowiecki Bank Regionalny
– Warszawski Bank Spółdzielczy
Beneficjent, aby uzyskać dofinansowanie na kolektory słoneczne powinien zgłosić się do jednego z wyżej wymienionych banków z następującymi dokumentami:

- wnioskiem o udzielenie kredytu na zakup i montaż kolektorów słonecznych;
- wnioskiem o dopłatę z NFOŚiGW na spłatę 45% kapitału kredytu;

- projektem, o ile przepisy stanowią o konieczności jego przygotowania (wymagany dla wspólnot mieszkaniowych), lub ofertą handlową, sporządzoną przez przedstawiciela podmiotu posiadającego certyfikat autoryzacji w zakresie doboru i montażu instalacji, wydanym przez producenta kolektorów słonecznych. Oferta zawierać powinna schemat przedmiotowej instalacji, opis techniczny oraz parametry techniczne, w tym: dane dotyczące sprawności i skuteczności (uzysku) tej instalacji wraz z kosztorysem przedsięwzięcia.

Wnioski o dotację wraz z wnioskami o kredyt rozpatrywane są według kolejności wpływu.

Uwaga – konieczne certyfikaty

Wysokość dotacji na kolektory to 45% kosztów zakupu i montażu kolektorów słonecznych, przy czym jednostkowy koszt kwalifikowany nie może przekroczyć 2500 zł brutto w przeliczeniu na 1 m² całkowitej powierzchni zainstalowanych kolektorów. Dotacja połączona jest z kredytem bankowym i przeznaczona jest na jego częściową spłatę. Kredyt może być udzielony na wyższą kwotę, ale dotacją objęta będzie wyłącznie część odpowiadająca kosztom kwalifikowanym. Należy zauważyć, że efektywna dotacja na kolektory będzie wynosić nieco mniej niż założone 45% kosztów kwalifikowanych. Wynika to z obowiązku uiszczenia podatku dochodowego w wysokości odpowiednio 37% (dla pierwszego progu podatkowego wynoszącego 18%) i 31% (dla drugiego progu podatkowego wynoszącego 32%). Dodatkowo należy doliczyć również koszty obsługi kredytu bankowego. Dotacja 45% nie jest udzielana na dowolny kolektor słoneczny. Zgodnie z punktem 9.2. Programu Priorytetowego dotacja może być udzielona tylko na kolektory, których producent legitymuje się europejskim certyfikatem „SOLAR KEYMARK” wydanym przez niezależną jednostkę certyfikującą. Inna możliwość to legitymowanie się

przez producenta certyfikatem zgodności z normą PN-EN 12975-1, którego integralną częścią powinno być sprawozdanie z badań.

Tylko do użytku prywatnego

Dofinansowanie obejmuje zakup i montaż kolektorów słonecznych do ogrzewania ciepłej wody użytkowej a także wspomagania centralnego ogrzewania, z zastrzeżeniem, że efekty realizowanych przedsięwzięć nie mogą być wykorzystywane w działalności gospodarczej.

Koszty kwalifikowane

Kredyt z dotacją 45% jest przyznawany na tak zwane koszty kwalifikowane, do których zalicza się:

1. projekt budowlany – wykonawczego, o ile przepisy stanowią o konieczności jego przygotowania, sporządzony lub zatwierdzony przez osobę posiadającą uprawnienia budowlane do projektowania;
2. nabycie nowych instalacji kolektorów słonecznych (w szczególności kolektora słonecznego, zasobnika ciepłej wody, przewodów instalacyjnych, aparatury kontrolno-pomiarowej i automatyki);
3. zakup ciepłomierza (wymagany dla wspólnot mieszkaniowych);
4. montaż kolektorów słonecznych,
5. zapłacony podatek – z zastrzeżeniem, że jeżeli uczestnikowi programu przysługuje prawo do obniżenia kwoty podatku, podatek ten nie jest kosztem kwalifikowanym.

Do kosztów kwalifikowanych zalicza się koszt kolektora słonecznego, którego dostawca legitymuje się:

1. Certyfikatem zgodności z normą PN-EN 12975-1: „Słoneczne systemy grzewcze i ich elementy – kolektory słoneczne – Część 1: Wymagania ogólne”, którego integralną częścią powinno być sprawdzenie badań kolektorów, przeprowadzonych zgodnie z normą PN-EN-12975-2 lub
 2. Europejskim certyfikatem na znak „SOLAR KEYMARK” nadanym przez jednostkę certyfikującą.
- Jeśli kolektor słoneczny nie może być uznany za koszt kwalifikowany, również pozostałe koszty przedsięwzięcia uznaje się za niekwalifikowane!

Nowość – dla domów w trakcie budowy

W styczniu 2011 roku Program został znolizowany a przez to stał się bardziej elastyczny dla potencjalnych odbiorców. Podkreślono obejmowanie dopłatą budynków mieszkalnych w budowie, co oznacza możliwość złożenia wniosku o kredyt i zainstalowania kolektorów w trakcie budowy, a odebrania in-

westycji i wystąpienia o dopłatę po zamieszkaniu.

Niezbędny protokół końcowy

Po podpisaniu umowy z bankiem i przyznaniu kredytu z dotacją 45% wybrana autoryzowana firma instalacyjna przystępuje do montażu systemu solarnego w Państwa domu. Może to zająć od jednego do kilku dni w zależności od zakresu prac, jakie trzeba wykonać.

Po zakończeniu instalacji konieczne jest podpisanie wraz z wykonawcą „Protokołu końcowego odbioru przedsięwzięcia i przekazania do eksploatacji”. Dokument ten jest niezbędny dla banku.

Na czyje konto pieniądze

Środki za realizację inwestycji są przelewane bezpośrednio na konto wykonawcy. Bank realizuje przelew, kiedy dostarczyć Państwo fakturę VAT wystawioną przez autoryzowanego instalatora wraz z „Protokołem końcowego odbioru przedsięwzięcia i przekazania do eksploatacji”. Kwota na fakturze musi być zgodna z tą, jaka widniała na kosztorysie dostarczonym do banku podczas składania wniosku kredytowego. Jeżeli w trakcie realizacji przedsięwzięcia była wykonana dodatkowa usługa, która nie była ujęta we wstępnym kosztorysie, np. montaż nowego kotła, poproście Państwo o osobną fakturę na tą usługę. Maksymalnie w terminie 60 dni od dokonania płatności bank wystąpi do NFOŚiGW o przekazanie dotacji do Państwa kredytu. Po jej otrzymaniu zdecydowanie spadnie wysokość odsetek, a tym samym miesięcznej raty kredytowej.

Analiza finansowa opłacalności inwestycji

Wodę użytkową w domach jednorodzinnych najczęściej ogrzewa się: węglem, olejem opałowym, gazem, drewnem lub prądem elektrycznym. Koszt energii zaoszczędzonej dzięki zainstalowanym kolektorom, będzie zatem różna, w zależności od stosowanej dotychczas technologii.

Na rynku istnieje wiele analiz fi-

nansowych opłacalności inwestycji w kolektory słoneczne. Różnice pomiędzy nimi wynikają z różnic w przyjętych założeniach oraz w mechanizmach kalkulacji.

Narodowy Fundusz przeprowadził wnikliwą analizę opłacalności wyżej wspomnianej inwestycji w różnych wariantach: intensywności dopłat, wykorzystywanego źródła energii oraz liczby osób korzystających z instalacji. Analiza wykonana przez NFOŚiGW została oparta na danych uzyskanych w trakcie realizacji projektów pilotażowych dofinansowania instalacji solarnych i zakłada bardziej rygorystyczne warunki brzegowe niż inne analizy występujące na rynku (tabela 1.).

Im kosztowniejsze źródło energii było dotychczas stosowane – tym większe oszczędności przynosi instalacja kolektorów i tym większa jest stopa zwrotu takiej inwestycji. Przeprowadzona analiza pokazuje, że najbardziej opłacalny finansowo jest montaż kolektorów przy ogrzewaniu wody prądem elektrycznym.

W trosce o środowisko naturalne

Również efekt ekologiczny – kluczowy z punktu widzenia NFOŚiGW – jest w tym wypadku największy, gdyż sprawność klasycznej elektrowni węglowej, generującej prąd potrzebny do ogrzania wody, jest rzędu 20%.

Możliwe do uzyskania oszczędności zależą nie tylko od dotychczasowego źródła ogrzewania, lecz również od liczby osób korzystających z instalacji kolektorowej. Dla 5-cio osobowej rodziny ogrzewającej wodę elektrycznością roczne oszczędności przekroczy 1,5 tys. zł a koszt inwestycji zrealizowanej z dopłatą Narodowego Funduszu powinien zwrócić się po 5-6 latach. Przy ogrzewaniu olejem opałowym lub gazem, okres zwrotu będzie dłuższy – ok. 10 lat.

Szczegółowe informacje na temat „Programu Priorytetowego dla przedsięwzięć w zakresie OZE i wysokosprawnej kogeneracji”, znajdziecie Państwo na stronie www.nfosigw.gov.pl oraz www.w-modr.pl w zakładce Aktualności. ■

Tabela 1. Analiza finansowa opłacalności inwestycji

		Okres zwrotu inwestycji (lata i miesiące)			
		Prąd	Olej opałowy	Gaz	Węgiel
Dom 3 osobowy	Bez dotacji	10	18	26	36
	Dotacje 45%	6	10	13	20
Dom 5 osobowy	Bez dotacji	9;4	17	22	33
	Dotacje 45%	5;2	10	11;10	19
Wspólnota mieszkaniowa	Bez dotacji	9	16	21	31
	Dotacje 45%	5	9	11;1	17

Źródło: NFOŚiGW

**Solidny
Partner**

**"Drewniane"
rozrzutniki
8 i 14 tonowe**

**Nowa prasa z rotorem
i docinaczem nożowym**

**Nowa rodzina przyczep
- profilowana rama
- szerokość wewnętrzna 2,41m
- uszczelniona skrzynia**

**POL-MOT H
z ładowaczem
czołowym TUR**

CIĄGNIKI I MASZYNY ROLNICZE

POL-MOT WARFAMA S.A.
11-040 Dobre Miasto, ul. Fabryczna 21
Sekretariat: tel.: +48 89 615 36 00, fax: +48 89 615 34 26
Dział sprzedaży: tel./fax: +48 89 615 34 32
E-mail: warfama@warfama.pl

**POLMOT
Warfama**

www.warfama.pl

Cercidiphyllum japonicum – drzewo, którego liście jesienią pachną karmelem Więcej czytaj w artykule na stronie 21

Fot. Urszula Puczel

